

Літаратура і Мастацтва

ВЫДАЕЦА
3 1932 г.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНнікаў БССР

№ 21 (2755)

Пятніца, 23 мая 1975 г.

Цана 8 кап.

ХІ з'езду архітэктараў БССР

Дарагія таварышы!

Цэнтральны Камітэт кампартыі Беларусі і Савет Міністраў Беларускай ССР горача вітаюць дэлегатаў ХІ з'езду архітэктараў БССР, усіх годных рэспублікі, якія ўносяць свой важны творчы ўклад у стварэнне гарадоў і вёсак рэспублікі на ўзроўні сучасных усеўзрастаючых патрабаванняў.

З расшырэннем маштабаў эканамічнага і культурнага будаўніцтва ўзрасло значэнне архітэктуры ў вырашэнні праблем, звязаных з рацыянальным размяшчэннем і плуўчылым развіццём прадукцыйных сіл, фарміраваннем сеткі населеных месц, пераўтварэннем сістэмы рассялення, аховы і адраўнення наваколлага асяроддзя. У гіганцкім размаху гэтых работ плённа рэалізуюцца ўзросшыя веды і вопыт, майстэрства і талент годных рэспублікі.

Архітэктары і будаўнікі, работнікі навукова-даследчых і праектных арганізацый Беларусі, творча ўвасабляючы ў жыццё гістарычныя рашэнні ХХІV з'езда КПСС, нарошчваюць свае намаганні ў барацьбе за паспяховае выкананне сацыяльна-эканамічнай праграмы дзевятай пяцігодкі, эфектыўнае выкарыстанне капітальных укладанняў, актыўна ўдзельнічаюць у вырашэнні народнагаспадарчых задач, у далейшым развіцці архітэктуры, ідэйна-эстэтычным выхаванні працоўных.

Разам з тым высокія тэмпы развіцця сацыялістычнай эканомікі, паскарэнне навукова-тэхнічнага прагрэсу, шырокае ўкараненне ў практыку індустрыяльных метадаў будаўніцтва ствараюць трывалую базу і рэальныя перадумовы для далейшага якаснага ўдасканалення і развіцця архітэктуры і будаўніцтва, ліквідацыі наяўных яшчэ недахопаў у гарадабудаўнічай практыцы.

Выходзячы з асноватворнага курсу нашай партыі, накіраванага на павышэнне эфектыўнасці грамадскай вытворчасці і задавальненне расту-

чых сацыяльных і духоўных патрабаванняў народа, галоўную ўвагу беларускія архітэктары павінны скацэнтраваць на далейшым росце якаснага ўзроўню архітэктуры, эфектыўнасці капітальных укладанняў, укараненні дасягненняў навукова-тэхнічнага прагрэсу, развіцці індустрыяльнага будаўніцтва, паліпшэнні праектна-каштарыснай справы, стварэнні дасканалых высокамастацкіх і эканамічных праектаў з абавязковым улікам задач і перспектыву дынамічнага сацыяльнага і навукова-тэхнічнага прагрэсу нашага грамадства.

Важнейшай сферай прыкладання намаганняў архітэктараў рэспублікі з'яўляюцца рэканструкцыя і развіццё нашых гарадоў і вёсак на аснове сучасных гарадабудаўнічых прынцыпаў, функцыянальных і эксплуатацыйных патрабаванняў. Трэба лепш выкарыстоўваць перавагі сацыялістычнай пладанай сістэмы ў вырашэнні гэтых задач, дабівацца комплекснасці ў забудове населеных пунктаў, звяртаючы асаблівую ўвагу на іх архітэктурна-кампазіцыйную і эстэтычную выразнасць, прыгажосць і самабытнасць жыллёва-грамадзянскіх, прамысловых і сельскагаспадарчых будынкаў і абудаванняў.

Архітэктары і будаўнікі, выконваючы ўказанні Генеральнага сакратара ЦК КПСС таварыша Л. І. Брэжнева, абавязаны разна палепшыць якасць будаўніцтва, планіроўку кватэр, больш клапаціцца аб вопкавым выглядзе праспектаў, кварталаў, грамадскіх будынкаў, пакончыць з аднастайнасцю забудовы, невыразнасцю архітэктурных рашэнняў.

Далейшае развіццё архітэктуры ў рэспубліцы патрабуе значнага павышэння ўзроўню архітэктурна-будаўнічай навукі, распрацоўкі важнейшых праблем савецкай архітэктуры на аснове марксісцка-ленінскага вучэння аб развіцці сацыялістычнага грамадства. У архітэктуры павінны знаходзіць больш поўнае адлюстраванне грандыёз-

насць сацыяльна-эканамічных пераўтварэнняў і веліч нашай эпохі.

Абавязак архітэктараў і вучоных — прыняць самы дзейны ўдзел у пераўтварэнні сёл і вёсак рэспублікі. Неабходна паўней выкарыстоўваць магчымасці ствараемых вытворчых аб'яднанняў і комплексаў, творча, з улікам новых запатрабаванняў, вырашаць праблемы будаўніцтва і архітэктуры перспектывных населеных месц, спалучаючы ў іх гарадскія жыллёва-бытавыя выгоды з перавагамі сельскай мясцовасці.

Саюз архітэктараў БССР заклікае больш актыўна садзейнічаць павышэнню майстэрства і ідэйна-палітычнага ўзроўню архітэктараў, шырокаму і ўмеламу выкарыстанню імі багацейшага вопыту айчынай і прагрэсіўнай савецкай архітэктуры, развіццю пошуку лепшых архітэктурна-будаўнічых рашэнняў, працягваючы пастаянны клопат аб ідэйным і прафесіянальным росце маладых спецыялістаў, паглыбленні камуністычнай накіраванасці іх творчасці. Саюз архітэктараў павінен усямерна ўмацоўваць дзелавое супрацоўніцтва архітэктараў, мастакоў, будаўнікоў, узмацніць увагу да манументальнай прапаганды, якая мае важнейшае партыйна-палітычнае і выхаваўчае значэнне. Неабходна і ў далейшым павышаць вядучую ролю пярвічных партыйных арганізацый у жыцці творчых калектываў.

Цэнтральны Камітэт КПБ і Савет Міністраў БССР жадаюць ХІ з'езду архітэктараў Беларусі плённай работы і выказваюць упэўненасць у тым, што архітэктары рэспублікі, ідучы насустрач ХХV з'езду КПСС, усю сваю творчую энергію, талент, вопыт і веды прысвяцяць далейшаму развіццю і ўдасканаленню архітэктуры, уносяць годна ўклад у ажыццяўленне велічных планаў камуністычнага будаўніцтва.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ САВЕТ МІНІСТРАЎ
КАМПАРТЫІ БЕЛАРУСІ БЕЛАРУСНАЙ ССР

КАЛЯНДАР адлічвае лісток за лістком семдзесят пяты— апошні, завяршальны год дзевятай пяцігодкі. З заводаў і фабрык, з калгасных і саўгасных палеткаў, навукова-даследчых устаноў ідуць весткі аб датэрміновым выкананні вытворчых планаў, аб разгортванні сацыялістычнага спаборніцтва за дастойную сустрэчу ХХV з'езда Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

І яшчэ адной знамянальнай падзеяй жывуць цяпер савецкія людзі. 15 чэрвеня 1975 года адбудуцца выбары ў Вярхоўныя Саветы саюзных і аўтаномных рэспублік і мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных. Сваімі кандыдатамі ў дэпутаты мы называем

самых дастойных, лепшых з лепшых, хто сваёй натхнёнай працай, свайой дзейнасцю ўмацоўвае магутнасць сацыялістычнай Радзімы, набліжае светлую будучыню— камунізм.

Сёння на другой і трэцяй старонках мы расказваем аб тым, як рыхтуюцца сустрэць ХХV з'езд КПСС працаўнікі саўгаса «Рассвет», адной з лепшых гаспадарак Мінскага раёна.

У саўгасе «Рассвет» праводзіцца паднормна пасеваў з верталёта. На здымку: галоўны аграном саўгаса Ул. Кітаеў (справа) і верталётчык В. Радзюцін.

Таварышу ШОЛАХАВУ Міхаілу Аляксандравічу

Цэнтральны Камітэт КПСС сардэчна віншуе Вас, выдатнага савецкага пісьменніка і грамадскага дзеяча, у дзень Вашага сямідзесяцігоддзя.

Створаныя Вамі творы карыстаюцца ўсенароднай любоўю. Яны з велізарнай мастацкай сілай раскрываюць сэнс і гістарычнае значэнне сацыялістычных пераўтварэнняў, абагачаюць духоўны свет мільёнаў людзей, якія змагаюцца за ўвасабленне ідэалаў камунізму.

Жадаем Вам, дарагі Міхаіл Аляксандравіч, добрага здароўя, доўгіх гадоў жыцця, плённай творчай дзейнасці.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ
САВЕЦКАГА САЮЗА.

У К А З

Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР

Аб узнагароджанні пісьменніка

Шолахава М. А. ордэнам Леніна

За выдатныя заслугі ў развіцці савецкай літаратуры і ў сувязі з сямідзесяцігоддзем з дня нараджэння ўзнагародзіць пісьменніка **Шолахава Міхаіла Аляксандравіча** ордэнам Леніна.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР
М. ПАДГОРНЫ.

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР
М. ГЕАРГАДЗЕ.

Масква, Крэмль.
22 мая 1975 г.

Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Аб прысваенні работнікам культуры ганаровага звання заслужанага работніка культуры Беларускай ССР

За плённую дзейнасць на ідэіна-эстэтычнаму выхаванню працоўных прысвоіць ганаровае званне заслужанага работніка культуры Беларускай ССР:

Алексіевічу Ігару Аляксеевічу — загадчыку Крупскай раённай бібліятэкі.

Богдану Уладзіміру Фёдаравічу — дырэктару Сепіцкай дзіцячай музычнай школы Мінскага раёна.

Барысавай Валянціне Васільеўне — загадчыцы аддзела культуры выканкома Аршанскага раённага Савета дэпутатаў працоўных.

Варванэвічу Мікалаю Фёдаравічу — рэжысёру Слонімскага народнага тэатра.

Вінаградавай Інессе Леанідаўне — мастацкаму кіраўніку народнай харавой капэлы настаўніцаў, гор. Брэст.

Вараб'ёву Анатолю Міхайлавічу — мастацкаму кіраўніку народнага ансамбля таца «Радасць», гор. Брэст.

Гарміновіч Марыі Міхайлаўне — загадчыцы Талачынскай раённай бібліятэкі.

Дземчанкавай Аляксандры Паўлаўне — намесніку дырэктара Дзяржаўнай бібліятэкі Беларускай ССР імя У. І. Леніна.

Дробышу Станіславу Іосіфавічу — хормайстру народнага хору Дома культуры будаўнічага трэста № 5, гор. Мінск.

Калачовай Антаніне Пракопаўне — дырэктару Яроменскага сельскага Дома культуры Гомельскага раёна.

Кухаравай Дзіне Уладзіміраўне — дырэктару Стаўбіцкага Дома культуры.

Лазарэвічу Рыгору Дзяменцьевічу — кіраўніку народнага аркестра народных інструментаў Рэчыцкага гарадскога Дома культуры.

Ланшы Мікалаю Вікенцьевічу — мастацкаму кіраўніку народнага ансамбля таца «Крыжачок» Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна.

Лавецкаму Пятру Спірыдонавічу — дырэктару Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Міняковай Маргарыце Сяргееўне — выкладчыку сярэдняй спецыяльнай музычнай школы пры Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі імя А. В. Луначарскага.

Панову Паўлу Лявонцьевічу — начальніку Мінскага акруговага Дома афіцэраў.

Руманоўскаму Якаву Аронавічу — загадчыку аддзела культуры выканкома Гомельскага

раённага Савета дэпутатаў працоўных.

Савельвай Валянціне Міхайлаўне — загадчыцы Полацкай цэнтральнай гарадской бібліятэкі імя М. Астроўскага.

Санковай Іраідзе Аляксандраўне — начальніку бібліятэчнай інспекцыі Міністэрства культуры Беларускай ССР.

Цяцерыну Адольфу Міхайлавічу — загадчыку аддзела культуры выканкома Асіповіцкага раённага Савета дэпутатаў працоўных.

Цыбульскай Марыі Іпаньеўне — загадчыцы бібліятэкі Віцебскай лубковай фабрыкі «Чырвоны Кастрычнік».

Чэрніку Ігару Паўлавічу — дырэктару Кобрынскага раённага Дома культуры.

Штопу Яўгену Аляксандравічу — дырэктару Палаца культуры тэкстыльшчыкаў Гродзенскага тэкстільскага камбіната.

Шугаву Альфрэду Пятровічу — мастацкаму кіраўніку рускага народнага хору Брэскага абласнага савета прафсаюзаў.

Старшыня Прэзідыума
Вярхоўнага Савета БССР
Ф. СУРГАНУ.

Сакратар Прэзідыума
Вярхоўнага Савета БССР
Л. ЧАГІНА.

20 мая 1975 года.
г. Мінск.

ПРЫЁМ УДЗЕЛЬНІКАУ МІЖНАРОДНАЙ СУСТРЭЧЫ

Ад імя Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР і Савета камітэта абароны міру з выпаду праходзячай у Мінску Міжнароднай сустрэчы прыхільнікаў міру, прысвечанай 30-

годдзю Перамогі над фашызмам у другой сусветнай вайне, 20 мая быў наладжаны прыём. Прадстаўнічоў рухаў за мір еўрапейскіх і іншых краін віталі Старшыня Вярхоўнага Са-

вета БССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР, народны пісьменнік Беларусі І. П. Шамякін і намеснік старшыні Савета камітэта абароны міру, лаўрэат Ленінскай прэміі С. С. Смірноў. Яны пажадалі барацьбітам за мір добрага здароўя, асабістага шчасця і поспехаў у іх вышароднай дзейнасці.

БЕЛТА.

Насустрач XXV з'езду КПСС

НА КРУТЫМ УЗДЫМЕ

Ідзе аналіз эканамічных паказчыкаў. Злева направа: эканаміст Ул. Рэмізоўскі, С. Кульчыцкая, галоўны эканаміст саўгаса І. Шавярдзінін і сакратар парткома І. Юбка.

ПЕРШЫ сакратар Мінскага райкома партыі Сяргей Сяргеевіч Паўлюкевіч без ваганняў сказаў:

— Лепшага аб'екта для фотарэпартажу, чым саўгас «Рассвет», параіць не магу. Гаспадарка на крутым уздыме. Заваўвала першае месца ў рэспубліцы па вытворчасці малака...

...Нам пашанцавала — дырэктара саўгаса Міхаіла Пятровіча Панасенку засталі ў кабінцеце.

— Карэспандэнты? — усміхнуўся. — Прыязджайце восенню, калі збярэм ураджай! Тады ўсё будзе ясна, што да чаго. А цяпер што? Нават эфектнага здымка не зробіце. Усё даўно пасеяна — і збожжавыя, і бульба... Зараз можна праехаць па ўсім саўгасе і тулу трактараў не пачуць.

Потым сакратар партыйнага камітэта саўгаса Іван Падхамавіч Юбка сказаў пра дырэктара, што ён у гэтым сэнсе вельмі асцярожны чалавек: пакуль, як кажучы, не «падбіты бабні», не любіць

гаварыць пра саўгасныя справы.

І ўсё ж мы вырашылі не чакаць восені. І не памыліліся. Есць пра што раскажаць тут і ў гэтых спякотных маіскіх дні.

Эканаміст

Галоўнага эканаміста саўгаса завучу Іванам Афанасьевічам Шавярдзінінскім. Ён сярэдніх гадоў, высокі, мажыны, чырванатвары. Ва ўсёй постаці ўпэўненасць, што прыходзіць з гадамі да чалавека, які задаволены сваім месцам у жыцці. Мы ўжо заканчалі гутарку, калі партторг падказаў, што Іван Афанасьевіч — кандыдат эканамічных навук. Уяўленне было намалаявала, як вучоны са сталічнага інстытута едзе на ўмацаванне ў саўгас... На самай справе ўсё аназлася больш цікава і значна.

Іван Афанасьевіч працуе ў саўгасе эканамістам з дня яго заснавання ў 1959 годзе. Завочна закончыў Мінскі інстытут народнай гаспадаркі, потым аспірантуру пры ім

(таксама завочна). Чатыры гады назад Шавярдзінін абараніў кандыдацкую дысертацыю на тэму: «Аналіз рэнтабельнасці і шляхі яе павышэння ў спецыялізаваных саўгасах прыгараднай зоны г. Мінска». Саўгас «Рассвет» якраз належыць да такіх гаспадарак, яго спецыялізацыя — малака і гародніна. Эканамічны аналіз дзейнасці «Рассвета» і некаторых іншых гаспадарак леглі ў аснову дысертацыі.

Есць у Івана Афанасьевіча любімы выраз: «Мы падлічылі і вырашылі...» Сёння інакш весці справы нельга. Некалі ў саўгасе, расказвае ён, гінула пямала гародніны і садавіны. Збяручь ураджай, а горад усё не прымае. Вымушаны былі скармліваць частку добра жывёле. Падлічылі ўсё і вырашылі наладзіць прамысловую перапрацоўку шчаўя, буракоў, гуркоў, памідораў, яблыкаў на месцы. Пабудавалі два заводзікі — спачатку прымітыўныя — у прыстасаваных памяшканнях. Пайшла справа. У першы ж год заводы далі каля 100 тысяч рублёў прыбытку. Саўгас пастаўляе ў год 2.400 тысяч умоўных слоікаў кансервавалай гародніны.

Расказвае Іван Афанасьевіч грунтоўна, падмацоўвае расказ дзесяткамі лічбаў,

якія трымае ў галаве. Прыбытак склаў адзін мільён 98 тысяч рублёў. За кошт чаго? Ну, па-першае, малака. Летась, напрыклад, саўгас атрымаў на кожныя 100 гектараў сельгасугоддзяў па 1.084 цэнтнеры малака. Дзяржаве было прададзена яго 4.300 тон. Па-другое, гародніна, якой прадалі 6 тысяч тон. Плюсуйце да гэтага 2.800 тон бульбы, 700 тон збожжа і іншую прадукцыю.

Жывёлаводы

Не здзіўляйцеся, калі ўбачыце даглядчыка-пастуха Аляксея Іосіфавіча Кошкіна без традыцыйнай пугі. Яе ролю выконвае «электрапастух». Усе 296 кароў гэтай фермы падзелены на 6 стаўкаў. Кожны мае свой участак пашы, агароджаны дротам, па якім прапушчаны слабы электраток. Саскубе жывёла траву на адным участку, «электрапастух» пераносіцца на новы і г. д.

Толькі не падумайце, што Аляксею Іосіфавічу і яго таварышам застаецца толькі хадзіць вакол і пасвістваць. Хапае ім клопатаў. Трэба глядзець, каб на пашы заўсёды была ў карытах вада, каб марна не драгавалася каровамі трава. На іх абавязку таксама падвоз кармоў на ферму, уборка памяшкання і г. д.

Настрой у Кошкіна добры. Ніколі ў маі яго падапечныя

не давалі столькі малака! дзённы надой ад каровы цяпер складае амаль 13 літраў — на чатыры больш, чым летась. За самадданую працу Аляксей Іосіфавіч узнагароджаны ордэнам Працоўнай Славы трэцяй ступені.

Ферма, дзе працуе Кошкін, зараз займае па надоях першае месца ў саўгасе. Але і астатнія плід фермаў дабіваюцца надзвычайных поспехаў. За чатыры месяцы гэтага года саўгас прыплюсаваў на кожную карову ў параўнанні з леташнім паказчыкам 61 кілаграм малака. Лепшыя з лепшых — даярка Дар'я Паўлаўна Белая, якая ўжо надала па 1.823 кілаграмы малака ад кожнай каровы. Слава Дар'я Паўлаўны — кавалера ордэнаў Леніна і Кастрычніцкай Рэвалюцыі — даўно перакрочыла межы саўгаса, раёна і вобласці.

Брыгадзір

Памятаеце, галоўны эканаміст назваў лічбу: 6 тысяч тон. Столькі гародніны прадае штогод саўгас. Асноўная адказнасць на гэтым участку кладзецца на плечы Ганны Уладзіміраўны Лазарчык, брыгадзіра гароднікаў.

Ганна Уладзіміраўна адзінаццаць гадоў у партыі, член Мінскага абкома КПБ, летась узнагароджана ордэнам «Знак Пашань».

Трынаццаць гадоў назад пасля заканчэння Мар'інагорскага сельскагаспадарчага тэхнікума яна прыехала ў саўгас і ўзначаліла брыгаду гароднікаў. Гаспадарка ў

ТВОРЧАСЦЬ АРХІТЭКТАРАЎ—НАРОДУ

ХІ З'ЕЗД АРХІТЭКТАРАЎ БЕЛАРУСІ

У тэатральнай зале Мінскага акруговага Дома афіцэраў 22 мая адкрыўся ХІ з'езд архітэктараў Беларусі. У яго рабоце ўдзельнічаюць архітэктары рэспублікі, будаўнікі, дзеячы навукі, дэлегацыі саюзаў архітэктараў СССР і саюзных рэспублік, прадстаўнікі творчых саюзаў Беларусі, кіраўнікі раду рэспубліканскіх міністэрстваў і ведамстваў, прадстаўнікі партыйных і савецкіх органаў.

Кароткім уступным словам з'езд адкрыў старшыня праўлення Саюза архітэктараў БССР Ю. П. Грыгор'еў.

Гады, якія мінулі пасля Х з'езда Саюза архітэктараў Беларусі, сказаў ён, былі гадамі напружанай барацьбы працоўных рэспублікі за выкананне велічыннага планаў дзейнай пяцігодкі. Беларускія архітэктары ганарача тым, што ў гэтай усенароднай барацьбе ёсць доля іх працы. У служэнні народу, партыі, Радзіме яны бачаць асноўнае сваё прызначэнне і не шкадуюць сіл, каб дастойна апраўдаць давер'е, якое аказваецца ім.

У прэзідыум з'езда выбіраюцца кандыдаты ў члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КПБ П. М. Машэраў, Старшыня Савета міністраў БССР Ц. Я. Кісялёў, сакратар ЦК КПБ А. А. Смірноў, загадчыкі аддзелаў ЦК КПБ У. Р. Еўтух, С. В. Марцалеў, сакратары праўлення Саюза архітэктараў СССР В. Н. Белавусаў, Н. Н. Кім, прадстаўнікі творчых арганізацый архітэктараў Ма-

сквы, Ленінграда, брацкіх саюзных рэспублік, партыйных, савецкіх органаў, вядомыя беларускія архітэктары.

З вялікім уздымам удзельнікі з'езда выбіраюць ганаровы прэзідыум у саставе Палітбюро ЦК КПСС на чале з Генеральным сакратаром ЦК КПСС таварышам Л. І. Брэжневым.

Выбіраюцца рабочыя органы з'езда. Зацвярджаецца нагушны парадак дня:

1. Справаздачы даклад праўлення Саюза архітэктараў БССР.

2. Справаздачы даклад рэвізійнай камісіі Саюза архітэктараў БССР.

3. Выбары праўлення і рэвізійнай камісіі Саюза архітэктараў БССР.

4. Выбары дэлегатаў на ХІ з'езд архітэктараў СССР.

Бурнымі апладысмантамі ўдзельнікі з'езда сустрэлі прывітанне Цэнтральнага Камітэта кампартыі Беларусі і Савета Міністраў БССР ХІ з'езду Саюза архітэктараў, якое зачытаў выступіўшы на з'ездзе з прававой сакратар ЦК КПБ А. А. Смірноў.

З дакладамі выступілі старшыня праўлення Саюза архітэктараў БССР Ю. П. Грыгор'еў і старшыня рэвізійнай камісіі Саюза архітэктараў БССР Н. Е. Трахтэнберг.

Архітэктары рэспублікі і ўдзельнікі з'езда абмяркоўваюць важнейшыя праблемы, задачы і перспектывы развіцця архітэктуры.

Сёння, 23 мая, з'езд працягвае сваю работу.

БЕЛТА.

Раяцца драматургі

Не колькасць, а якасць п'есе—такім крытэрыем вызначалася дзелавая, прынцыповая размова, што ішла заўчора на сходзе секцыі драматургіі пры Саюзе пісьменнікаў БССР. Драматург Андрэй Макаёнак у сваім уступным слове, гаворачы пра рэпертуар беларускіх тэатраў, назваў лепшыя творы, якія прайшлі або ідуць на сцэне. Гэта—«Брама неўміручасці» К. Крапівы, «Апошні шанс» В. Быкава, «Экзамен на восень» І. Шамякіна, «Скажы сваё імя, салдат» А. Вярцінскага, «Апошнія суіцы» ў жніўні» А. Дзялэндзіка, «Трывога» А. Петрашкевіча і іншы.

Прамоўца выказаў і шэраг крытычных заўваг. Ён адзначыў, напрыклад, што ўсё яшчэ мала ставіцца арыгінальных п'ес беларускіх аўтараў, што не існуе накуль моцных сувязей паміж драматургамі і рэжысёрамі, тымі, хто вырашае далейшы лёс драматургічных твораў.

З цікавасцю выслухалі прысутныя выступленне намесніка міністра культуры БССР С. Пітровіча.

— У цэлу драматургіі,— адзначыў ён,— няма вялікай актыўнасці. Вельмі цяжка даводзіцца да неабходнай кандыцыі п'есы, нярэдка зніжаецца патрабавальнасць. А неабходна, улічваючы густы глядачоў, пагоду патрабаванні нашага часу, падаваць матэрыял тэатрам больш цікава, арыгінальна, больш адказна ў ідэйна-мастацкіх адносінах.

Адзначаны міністрам абароны СССР

Загадам міністра абароны СССР А. А. Грэчкі групе савецкіх пісьменнікаў прысуджаны юбілейныя літаратурныя прэміі. Сярод тых, хто атрымаў

Затым Сяргей Астапавіч спыніўся на цікавых творчых пошуках беларускіх драматургаў А. Петрашкевіча і М. Матукоўскага. На яго думку, яны надзвычай плёна працуюць у гэтым жанры літаратуры. П'есы «Трывога» А. Петрашкевіча і «Апошняя інстанцыя» М. Матукоўскага закранаюць надзвычайныя праблемы сучаснасці.

Доктар мастацтвазнаўства, прафесар Ул. Няфёд даволі крытычна аданіў фарміраванне рэпертуару ў Беларускім акадэмічным тэатры імя Я. Купалы і ў Беларускім дзяржаўным тэатры імя Я. Коласа, дзе, як ён падкрэсліў, слаба выкарыстоўваецца беларуская драматургія. Для настаіваючай прымаецца тое, што добра вядома, што прайшло, «спрабавалася» на іншых сцэнах.

Ул. Няфёд унёс прапанову, каб надалей у секцыю драматургіі СП БССР уваходзілі таксама і рэжысёры тэатраў. Гэта і адкрыла б магчымасці ўсталяваць творчыя кантакты.

Сваімі планами, думкамі аб сучаснай драматургіі і рэжысуры падзяліўся галоўны рэжысёр Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра імя М. Горкага Барыс Луцэнка, тэатральны крытык Г. Колас, пісьменнікі А. Дзялэндзік, М. Матукоўскі, А. Петрашкевіч, І. Шамякін і іншы.

Абрана новае бюро секцыі. Старшыня — А. Макаёнак.
А. МАЦКЕВІЧ.

Весткі з Магілёўшчыны

● ПРОЗА ЖЫЦЦЕВАЯ ПРАУДЫ

Будаўнікі Чэрынаўскай ПМК-59 цікавацца творчасцю лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР Васіля Быкава. Нлдаўна тут адбылася канферэнцыя па яго творах. Гаворку пачаў галоўны эканаміст, былы артылерыст М. Міхеёў. Аб папулярнасці кніг пісьменніка сярод будаўнікоў расказала бібліятэкар В. Берандзеева. Чытачка А. Шаўбунова падрабязна спынілася на рэзгледзе апавесці «Сотнік» І. ЧАРНЯК.

● КАНЦЭРТЫ ЮНЫХ

Сардэчна прымалі працаўнікі Магілёўскага завода штучнага жалізна імя В. У. Куйбышава, фабрыкі мастацкіх вырабаў, іншых прадпрыемстваў і ўстаноў горада выступленні ансамбля танца «Падаляччы» Хмільніцкага Палаца піянераў імя Валі Коціна.

Асаблівым поспехам у глядачоў карысталіся сцэнікі па матывах беларускага фальклору і харэаграфічнага сюіта «Дружба», падрыхтаваныя юнымі артыстамі спецыяльна для гэтых канцэртаў.

● ДЭКАДА ТЭАТРА

Сваю традыцыйную тэатральную дэкаду Бабруйска народны тэатр адкрыў прэм'ерай спектакля «Любічая цябе» па п'есе А. Антанольскага. У час дэкады калектыву паказаў і іншыя свае работы.

Самадзейныя артысты выступалі ў Бабруйску, у калгасах імя Дзяржынскага, «Гігант» і іншых гаспадарках раёна.

● «ВЯСЁЛКА»—

НАРОДНЫ АНСАМБЛЬ

За высокае выканаўчае майстэрства, змястоўны, яркі рэпертуар ансамблю танца Палаца культуры Бабруйскага фанера-дрэвапрацоўчага камбіната «Вясёлка» прысвоена высокая званне — народны.

Гэта ўжо другі народны калектыв прадпрыемства. У мінулым годзе гэтага звання быў удастоены самадзейны хор камбіната.

БЕЛТА.

яе немалая. Адных цяплиц 4 гектары ды 400 гектараў агароду.

У той дзень у брыгадзе кіпела праца. Ішла ўборка зялёнай цыбулі, пчаўя, салаты. У цяплицах рабочыя рыхтавалі да высадкі ў адкрыты грунт расаду памідораў і гуркоў.

Каманда ў Ганны Уладзіміраўны немалая — 70 чалавек. Кожнаму трэба даць заданне, ад кожнага прыняць работу, бо ў брыгадзе індывідуальная здзелшчына.

За брыгадай замацавана шмат рознай тэхнікі — расадапасадачныя машыны, трактары, палівачныя аграгатаі. Адзін з іх працаваў непадалёк ад цяплиц. Высока ў неба паднімаўся, пераліваючы ўсім колерамі вясёлкі, саракаметровы струмень вады, натольваючы вільгаццю зямлю.

Аграном

Галоўны аграном саўгаса Уладзімір Сяргеевіч Кітаеў быў у полі, дзе вялася наветраная падкормка ячменю і аўса. Мы размаўлялі, калі раптам проста над галавой пачуўся магутны гул матара і над невялікай палынкай павісе, нібы вялікая страказа, верталёт. Імгненне — і ён на зямлі.

На камандзе Уладзіміра Сяргеевіча да яго падыходзіць машына з мінеральнымі ўгнаеннямі. Пачынаецца загрузка.

Аграном заўважае, што наветраная падкормка вельмі эфектыўная і выгадная. За якая пяць мінут верталёт рассейвае ўгнаенні на трохчатырох гектарах і робіць гэта вельмі якасна.

— Сёлета вырашылі такім спосабам падкарміць амляччай не менш, чым 400 гек-

тараў. — кажа Уладзімір Сяргеевіч.

Ён праводзіць далонню па твары, пакрытым моцным веснавым загараем. Дзіва што — над галавой агранома часцей бывае неба, чым столь. Такая ў яго работа. Гаспадарка немалая — ворнай зямлі больш як тры тысячы гектараў. Набор культур вялікі — збожжавыя, бульба, гародніна, травы. У гарачы сезон пасяўной ці ўборкі не хапае галоўнаму аграному сутак.

Ды і цяпер, калі пасяўная ззаду, усё роўна клопату хапае. Вось і сёння — у гэтай брыгадзе ідзе падкормка, у суседняй — ворыва пад дубін на зялёны корм, праз пару дзён трэба пачынаць сляпое акучванне бульбы...

Летась у саўгасе сабралі па 35,5 цэнтнера збожжавых з гектара, 189 бульбы, 220 гародніны. Паказчыкі, аб якіх яшчэ чатыры—пяць гадоў назад тут не марылі.

Сакратар парткома

Каля вёскі Гатава на крутым узгорку стаіць мемарыяльны знак. Высока ў неба ўзняліся тры металічныя мачы, злучаныя паміж сабой. Яны сімвалізуюць тры пакаленні савецкіх людзей — тых, што рабілі рэвалюцыю, што прайшлі дарогамі Айчынай вайны і сённяшнюю моладзь — нашчадкаў баявой і працоўнай славы бацькоў і дзядоў. Побач — мемарыяльная пліта з хваляючым надпісам: «Вам, салдатам і партызанам, верным сынам зямлі савецкай ад нашчадкаў славы вашай і подзвігу».

— Мемарыяльны знак мы ўрачыста адкрылі ў дзень 30-годдзя Перамогі, — расказ-

вае сакратар парткома саўгаса Іван Пахомавіч Юбка. — Людзі з'ехаліся з усяго раёна...

Мы пачалі наш кароценькі расказ пра важнае саўгаснае камуністаў менавіта з гэтага факта, таму што і гэта — частка паўсядзённых клопатаў Івана Пахомавіча.

134 камуністы ды звыш 100 камсамольцаў у «Расвесеце». Сіла вялікая. І ў тым, што гаспадарка на крутым уздыме, вядома ж, і іх відавочная заслуга. Камуністы тут на самых адказных, самых цяжкіх пасадах. Ну, а кола абавязкаў самога сакратара і не акрэслілі адразу. Вось ужо больш чым месяц ён аддае значную частку свайго часу выбарчай кампаніі. У саўгасе працуе некалькі агітпунктаў, арганізавана прайшлі сходы па вылучэнні кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Савета рэспублікі, мясцовых Саветаў. І побач яшчэ адзін, здаецца, маленькі, але ўсё ж клопат. Іван Пахомавіч паказвае свежую аб'яву аб адкрыцці футбольнага сезона. У саўгасе моцная спартыўная арганізацыя. Ёсць і неблагая мастацкая самадзейнасць. Скажам, аркестр народных інструментаў заваёўваў прызваныя месцы ў раёне і вобласці.

— У нас цяпер ясная мэта, — гаворыць Іван Пахомавіч, — дастойна сустрэць XXV з'езд КПСС. Абавязцельствы напружаныя — 36 цэнтнераў збожжа, 190 бульбы з гектара, 1.145 малака на 100 гектараў сельгасугоддзяў, але расветаўны елова сваё ўмеюць трымаць.

М. ЗАМСКІ,
Фота Ул. КРУКА.

Амаль 200 механізатараў працуе ў саўгасе. Транктарысты В. Чайбекаў і М. Гузняк — адны з лепшых.

А гэта брыгадаір гароднікаў Ганна Лазарчык.

ПАЛЫМЯНЫ ПЯСНЯР

ТВОРЧАСЦЬ МІХАІЛА ШОЛАХАВА МЕНАВІТА ТАМУ І АТРЫМАЛА УСЕНАРОДНАЕ ПРЫЗНАННЕ, ШТО МЫ НЕ ПРоста ЧЫТАЕМ ЯГО КНІГІ, А УСТУПАЕМ У ЖЫЦЦЕ ГЕРОЮ, СТАНОВІМСЯ ІХ САУДЗЕЛЬНІКАМІ У РАДАСЦІ І У ГОРЫ. КРЫНІЧНАЯ СВЕЖАСЦЬ І ЖЫЦЦЕВАЯ ПАУНАТА ВОБРАЗАУ ХВАЛЮЮЦЬ НАС У ТВОРАХ М. ШОЛАХАВА.

Якўб КОЛАС.

...БЕЗ «ЦІХАГА ДОНА» СЕННЯ НЕМАГЧЫМА УЯВІЦЬ НЕ ТОЛЬКІ САВЕЦКІЮ ЛІТАРАТУРУ, ЯЕ ГІСТОРЫІ І ТЫД МАСТАЦКІЯ ВЫШЫНІ, ЯКІХ ЯНА ДАСЯГНУЛА. АДНАК, ЗДАЕЦЦА, ШТО І ПОГЛЯД НА САМО ЖЫЦЦЕ, НА СТАНАУЛЕННЕ ІДЭЙНЫХ, МАРАЛЬНА-ЭТЫЧНЫХ, МАСТАЦКІХ І МНОГІХ ІНШЫХ ПРЫНЦЫПАУ І КРЫТЭРЫЯУ, ЯКІМІ КІРУЕЦЦА ГРАМАДСТВА НОВАГА СВЕТУ І БУДАЎНІЦТВЕ САЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ, БЫЎ БЫ ШМАТ У ЧЫМ ЗБЕДНЕНЫ.

Іван ШАМЯКІН.

ВЫДАТНАЯ СІЛА ШОЛАХАВА У ТЫМ, ШТО ЛЮДЗІ І ЖЫЦЦЕ—КЛОПАТЫ І СТРАСЦІ ЛЮДСКІЯ, НАЙСКЛАДАНЕЙШЫ РУХ ЖЫЦЦЯ—НАМАЛЯВАНЫ З НЕЗВЫЧАЙНЫМ МАСТАЦКІМ МАЙСТЭРСТВАМ, З ВЫКЛЮЧНАЙ ПРАУДАЙ, ГЛЫБІНЕЙ І МУЖНАСЦЮ.

Іван МЕЛЕЖ.

ШОЛАХАУ ВУЧЫЦЬ НАС ЛЮБІЦЬ ЧАЛАВЕКА, ВЕРЫЦЬ У ЯГО СІЛЫ, МАГЧЫМАСЦІ, У ВЫСОКАЕ ЯГО ПРЫЗНАЧЭННЕ, У ТОЕ, ШТО УСЕ ЁН АДОЛЕЕ І ПЕРАМОЖА, ЯКІЯ Б ЦЯЖКІЯ ВЫПРАБАВАННІ НІ СТАЯЛІ НА ЯГО ШЛЯХУ.

Іван НАВУМЕНКА.

ПРА творчасці Міхаіла Аляксандравіча Шолахава гаварыць дзякка, бо яна, ягоная мастацкая творчасць, насапраўднаму глыбока і шматгранная. Здавалася б, павінна быць наадварот — тут што ні скажы, усё вядзе да ладу, будзе аднаўдана сапраўднай сутнасці. Але гэта не так: тама сама — Шолахаў — такая вялікая, што нават вельмі і вельмі няпроста выбраць у ёй галоўнае.

які здрадзіў інтарэсам рэвалюцыйнага перада, ён і проста абмежаваны чалавек, які заблытаўся ў жыцці...

Між тым, паводнае з гэтых вызначэнняў не аднаўдана сапраўднай сутнасці, маральна-філасофскаму зместу яго характару.

Не выклікае сумнення, што гэта самы трагедычны вобраз у савецкай літаратуры. І тлумачыць яго патрэба, выходзячы з разумення катэгорыі трагічнасці.

Замена аднаго грамадства другім — надзвычай складаны, поўны жорсткай ба-

Але, будучы мастаком сацыяльнай праўды, Шолахаў не мог адвольна ставіцца да сваіх герояў, у тым ліку (а, можа, найперш) да Мелехава, бо лёс іх бачыўся яму абумоўленым канкрэтнымі сацыяльна-класавымі працамі: Грыгорый да канца прайшоў сваю эвалюцыю ў рамках старой сацыяльнай формы, а новую форму прыняць супраціўляўся.

Сапраўды народнае мастацтва жыве праўдай. Адлюстраванне ўсёй складанасці грамадскіх адносін, чалавечых характараў, грамадскіх

сіння Астахава і Грыгорый Мелехаў, наставіў на п'едэстале, на якім дагэтуль у рускай літаратуры знаходзіліся толькі Андрэй Балконскі, Наташа Ростова... Тое, што ў сапраўдным жыцці зрабіла рэвалюцыя, у мастацтве арыяналізаваў Шолахаў.

Нібыта вылеплены з жывога матэрыялу, быццам сакачы з жывых пітак, паўстаюць перад намі са сваімі непаўторнымі характарамі Давыдаў, Пагульнаў, Размётнаў...

Гістарычна-верны падыход у Шолахава да вайны. У

насці, бяздушнасці і жорсткасці. Так яе ўспрынялі Рэмарк, Олдвігтан, малады Хемінгуэй, Гэта былі, можа быць, аднагоды Шолахава, ва ўсім разе, людзі, мала старэйшыя за яго, пісьменнікі, якія пачыналі амаль у адзін час. Героі іх твораў не знаходзілі выхаду, пракаіналі жыццё, заставаліся ва ўладзе духоўнай дэпрэсіі. Вядома, у іх многа драматычнага, сапраўды чалавечага.

Але ж асуджанасць «страчанага пакалення» звязана не толькі з вайной.

Шолахаў жыў у краіне, якая пачынала будаваць сацыялізм. А сацыялізм мае на мэце, на сцвярдзенню Маркса і Энгельса, «рэінтэграцыю» асобы, вяртанне чалавека да самога сябе, знішчэнне самаасуджанасці, «рэінтэграцыю» асобы, такім чынам, азначала для нашай літаратуры не што іншае, як узбагачэнне духоўнага свету герояў, уключэнне яго дзейнасці ў стваральнае грамадскае жыццё.

«Ціхі Дон» Шолахаў скончыў напярэдадні другой сусветнай вайны.

Вынікам гэтай, апошняй вайны з'явіліся яго апавяданні «Навука павянісці», раздзелы з рамана «Яны змагаліся за Радзіму», «Лёс чалавека», Сёння нельга не адзначыць, што гэтае апавяданне, надрукаванае ў газеце «Правда» амаль дваццаць гадоў таму назад, стала вызначальным у з'яўленні так званай «другой хвалі» нашай прозы аб Вялікай Айчыннай, той прозы, якая выступіла супроць «манументаў», прыхарошвання і ідэалізацыі.

На вобразы герояў ваеннай прозы Шолахава аскрава бачыш вынікі той пераборкі людзей, якая здзяйснялася над уплывам сацыялістычнай рэвалюцыі. Ужо само «крывавое рамясто вайны» разумеецца імі зусім іначай, а гераічнае не мысліцца дзеля самога гераізму.

«Огрубело сердце, зачерствело, будто солончак в засуху, и как солончак не впитывает воду, так и сердце Григория не впитывало жалости. С холодным презрением играл он сво-

УРОКІ ВЯЛІКАГА НАСТАЎНІКА

Мы даўно ўжо ведаем, што з намі ў адзін час жыве геніялы чалавек, жыццё і дзейнасць якога «фарміруе маральныя прынцыпы нашай цывілізацыі».

Шолахаў — наватар. І гэта праўда.

Але для пісьменнікаў Шолахаў найперш вялікі настаўнік.

З мноства ўрокаў, якія даў нам гэты мудры мастак, самы першы і самы галоўны ўрок — урок праўды.

Шолахаў — пісьменнік сацыяльнай праўды.

Я нагледваў сабе словы Анны Зягерды, якая пісала: «Калі савецкая дзяржава была маладая... Мы таксама былі маладыя... Мы хацелі зразумець гэты свет да канца... Нашы сігналы: «Пакажыцеся, пакажыце нам, якія вы на самай справе! Дайце нам глянуць, як у вас усё выглядае!» — гэтыя сігналы былі прыняты пісьменнікамі Савецкага Саюза, і яны расказалі пра сваю рэчаіснасць... Адзін добры гаварыш... прывёз у Германію першыя тамы «Ціхага Дона». Калі мы чыталі... пераклад, мы зразумелі, што адбывалася са старым народам у новай краіне. Мы праглынулі вялізны кавалак жыцця, які Шолахаў кінуў нам, страшэнна галодным, страшэнна галодным да праўды...»

Успомніце цяпер, чаго толькі не пісалі пра Грыгорыя Мелехава з Ціхага Дона: ён, шлохаўскі герой, і прадукт самай зацятай рэакцыйнай часткі данскога казачтва, ён і перараджэнц,

прычыны тых альбо іншых учынкаў людзей, раскрывае тых ідэй, якімі жыве грамадства, з'яўляецца яго асноўным зместам. Вольны літаратуры паказвае, што мастак тым свабодней у творчасці, у тым ліку і выбары мастацкіх сродкаў, чым мацней над ім улада праўды.

Героі Шолахава, ці ўзяць яго з «Блакітнага стэпу», з «Данскіх апавяданняў», ці вылучыць з «Ціхага Дона» альбо з «Узнятай цаліны», — гэта зусім як жывыя людзі, якія выяўляюць у сабе новыя, лепшыя рысы пад уплывам рэвалюцыі, пад удзеяннем рэвалюцыйнай масы. Яны і самі, у сваю чаргу, моцна і дабратворна ўздзейнічаюць на гэтую масу, Паціёлкаў, Крываншылькаў, Бушук, Штокман, Анна Пагудка, Абрамсон, Лагуцін, Кашавы... Сілай свайго магутага таленту Шолахаў наптам зрабіў, здаецца, прастага чалавека, чалавека з народа, самага звычайнага селяніна-працаўніка, якімі, напрыклад, з'яўляюцца Ан-

Зусім на другі бок барыкады, у другім стане ваюючых, хацелася б бачыць гэтага абаяльнага данскога казака з яго ўнутранай маральнай сілай, з яго здольнасцю пераважыць старыя сувязі; казака, які пакончыў ужо з царскімі ілюзіямі, адкінуў традыцыйны патрыярхальшчыны.

свой час «тайны нараджэння вайны» займалі багата чые галовы. «Трэба растлумачыць людзям, — гаварыў У. І. Ленін, — рэальную абстаноўку таго, як вялікая тайна, у якой вайна нараджаецца».

Шолахаў у «Ціхім Доне» падышоў да вайны не толькі з пункту гледжання мінулага і сучаснага, але і будучага. Як мастак, які валодае глыбокім разуменнем гісторыі, будучае ён бачыў у фарміраванні новага чалавека, які прайшоў шлях ад вайны да рэвалюцыі.

Гэта асабліва хацелася б падкрэсліць у сувязі з адной аналогіяй, якая сама па сабе зусім не новая, аднак у нашым кантэксце шмат чаго дадае да гаворкі.

Пісьменнікі розных кірункаў і давалі, дакладней, давалі і сучаснага, часта супрацьлеглыя разгадкі «таіны вайны». Напрыклад, для пісьменнікаў «страчанага пакалення» першая сусветная вайна паўстала вельмі загадкавай у сваёй антычалавеч-

САЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ ЯВЫ

Міхаілу Шолахаву — 70 гадоў

ВЯЛІКАЕ імя часе літаратуры, калі ў не прыходзіць магучы талент, ажыўляе яе сваім выдатным веданнем жыцця, вялікім, асэнсаваным назіраннем дасягненняў сучаснай культуры і з самабытным разуменнем задач мастацтва-творцы. Ніна выключнае па значнасці і майстэрстве творца, што ставіцца ўзорам літаратуры, гонарам народа, усяго разумнага чалавечтва.

З'ява надобная, безумоўна, рэдкая, таму і вельмі прыкметная. Яны выклікаюць заўсёды здзіўленне сучаснікаў і вялікую навагу нашчадкаў.

Такім імям для маладой савецкай літаратуры, для развіцця агульначалавечай эстэтычнай думкі мне ўяўляецца творчасць М. Шолахава — аднаго з самых яркіх майстроў

прозы нашай сучаснасці, майстра з залатымі рукамі.

Шолахаў майстэрства паказвае жыццём з усімі найтанчэйшымі яго праявамі. Ён — бізантысцкі рэаліст і ўзнёсла-глыбокі даследчык і віртуозны філосаф, выдатны знаўца таго, пра што ніна. Ніна праяўляе,

анікалася супярэчаснасці і войнамі маладосці Шолахава. У гэтым рамаце жывецца мноства прамежкае жыццё, мноства падзей і людскіх лёсаў, вылісанах скрупулёзна, дакладна і праўдліва, сурова і няэтычна, на такім высокім узроўні і з такім напружаннем, што, чытаючы, пераключаеш заў-

ў імперыялістычную і грамадзянскую войны, жыцця спакоейства і бургавіага, — усе яны паўстаюць перад намі яркімі молахавымі тыпамі, аднымі з самых пераможных тыпаў сучаснай рускай і савецкай літаратуры.

Чытаць і перачытваць Шолахава прыемна не толькі таму, што заўсёды маеш вялікую асалоду ад прачытанага радка, убачанай дэталі, вобразу,

МАЙСТАР З ЗАЛАТЫМІ РУКАМІ

страшна і надзвычай удумліва. Проза яго вельмі іматэрыяльная, няматэрыяльная; у ёй і глыбокі апазітызм, і мяккі лірызм, і дабрадушны гумар. І ў дадатак да ўсяго гэтага выдатная «лёгка» вобразаў і такая ж выдатная мова.

Раман «Ціхі Дон» — жамчужнае савецкае прозаічнае твор, вартасць і значнасць якога няважна цяжка і ўявіць. Ён мае над сабою добры класічны грунт, высокі ўзровень класічнай рускай літаратуры, літаратуры Л. Талстога, А. Чэхава і І. Буніна, але яшчэ можа больш папоўнены дыханнем новай эпохі, эпохі, у якую рама сталае,

важкая, што ты чытач, а «ўрастанне» у тую абстаноўку, «дэспінае» разам з героямі, любіць і непаўдзіш сумесна з імі. І толькі загарнуўшы апошняю старонку, адчуваеш: гэта ж твор, гэта ж пачынае чалавекам. Восем гадоў і разумееш: чалавеку гэтаму няма цаны, як няма цаны і яго таленту...

У «Ціхім Доне» мне надзвычай падабаецца адна магучая молахавыя рыса — яго ўменне «спіць» розныя характары, няматэрыяльны і арыгінальны.

Усе Мелехавы, Аксёныя, Сцяпан, Пяталія і іншыя — выразныя жыцця данскога казачства

пейзажнага ці падзейнага маляўніча, але і варты чытаць, каб «правярць» сабе — саромецца за паспешліва напісанае і гэтак жа паспешліва падрукаванне слова, старанна больш думачы і шукачы, «выкладаць» усё, што табе дала прырода і ты развіў сам, заўсёды бачыць, дзе сапраўдная літаратура, якая яна, не дараванне сабе і іншым белетрысты, дзе якой урыўне не зайздросны. Творчасць Шолахава — выдатны мастацкі і судоўны. Судзіць, калі гаварыць пра літаратуру на самаму высокаму раўніку.

Георгій ДАЛІДОВІЧ.

ей і чужой жыццём: оттого прослужил храбрым — четыре георгиевские креста и четыре медали выслужил».

А што кіруе Шолахава? Апошніх творах Шолахава?

Патрыятызм. Кожны з іх — свядомы баяц, які разумее свой абавязак, разумее, што ваюе за Радзіму, якую трэба абараніць ад ворага.

І якія яны адметныя, гэтыя салдаты — Андрэй Сокалаў, Лапахін, Стральцоў, Звягінцаў...

Калі аднаго разу Шолахава казалі, што вайна, у адрозненне ад звычайнага жыцця, робіць людзей надобнымі адзіна аднаго, сцэрае іх індывідуальнасць, ён горка запярэчыў:

— Як жа гэта сцэрае?... Кася сапраўды аднолькавыя, але пад каскамі людзі розныя, надобныя адзіна аднаго... Ды і як можна згладзіць характары? Жыццё чалавечы часта складваецца драматычна, а часам нават трагічна... Паспрабуйце згладзіць... трагедыю... У некаторых таварышаў несправільнае ўяўленне аб іспытніцкай працы... Хочунь, каб героі былі апісаны, быццам яны ўвесь час на маршы, на выцяржку стаяць... Вайна — гэта заўсёды трагедыя для народа, а тым больш для асобных людзей... Людзі знаходзяць сябе ў падвігах, але падзвігі гэтыя бываюць розныя... Пра вайну нельга нісць абыхаць. Дужа ўсё гэта адказна.

— Гэта вам, Міхаіл Аляксандравіч, «вузельчык на памяць» — гаварылі яны жартам. — Каб не забыліся і часцей прыязджалі да нас.

Захапляючыся талентам пуцілаўскіх умельцаў, пісьменнік з непрадуманай цікавасцю разглядаў паднесеныя яму падарункі. На падстаўцы з чырвонага дрэва быў умацаваны прыкладна трыццацісантыметровы даўжынні і таўшчынны ў палец сталены прут, завязаны вузлом. На яго адпаліраванай паверхні ланцужком цягнуўся выгравіраваны даравальны надпіс: «У знак жалезнай дружбы мастацтва і працы».

У мартнаўскім цэху завода

«ВУЗЕЛЬЧЫК НА ПАМЯЦЬ»

З таго часу, як выйшаў у свет раман «Узнятая цаліна» М. А. Шолахава, галоўны герой якога — чырвонапуцілаўскі слесар Сямён Давыдаў, не рвецца жыць нітка дружбы пісьменніка з працоўнымі Кіраўскага, былога Пуцілаўскага, завода ў Ленінградзе.

У свой прыезд у госці да кіраўцаў вясною 1961 года Міхаіл Аляксандравіч пабываў у гарацкіх цэхах — мартнаўскім, пракатным і фасонасталеліцейным. Металургі ўручылі тады любімаму пісьменніку рэдкі сувенир, уладальнікам якога становіцца самымі ганаровымі госці кіраўцаў.

— Гэта вам, Міхаіл Аляксандравіч, «вузельчык на памяць» — гаварылі яны жартам. — Каб не забыліся і часцей прыязджалі да нас.

Захапляючыся талентам пуцілаўскіх умельцаў, пісьменнік з непрадуманай цікавасцю разглядаў паднесеныя яму падарункі. На падстаўцы з чырвонага дрэва быў умацаваны прыкладна трыццацісантыметровы даўжынні і таўшчынны ў палец сталены прут, завязаны вузлом. На яго адпаліраванай паверхні ланцужком цягнуўся выгравіраваны даравальны надпіс: «У знак жалезнай дружбы мастацтва і працы».

У мартнаўскім цэху завода

было нямала выдатных майстроў сталеварэння, з якімі пазнаёміўся Міхаіл Аляксандравіч Шолахаў, наведаўшы тады гэты цэх.

Дырэктар Кіраўскага завода Іван Сяргеевіч Ісаеў сказаў: — Пакажыце Міхаілу Аляксандравічу, як сталь кіпіць.

Сантэнар партыйнага бюро мартнаўскага цэха Васіль Федаравіч Зеляпухін падаў Шолахаву назіральны акуляр з сінім шклом.

Уверх мартнаўскай цыянка залася мартнаўскай печы. Міхаіл Аляксандравіч падносіць шкло да вачэй і доўга любячыца захапляючым відовішчам: нібы вада, кіпіць расплаўлены метал...

Пісьменнік дзянеца сталеваму Жуноўскаму, дзянеца ў яго пра работу, сям'ю, здароўе. Пра многае мог бы расказаць Шолахаву Мітрафан Лявонцэвіч Жуноўскі.

...Аднагодзец М. А. Шолахава, беларускі хлопек з вёскі Цімохаўна Аршанскага павету, што на Магілёўшчыне, вясною 1929 года наступіў на завод «Чырвоны пуцілавец». Стаў чорнарабочым. А праз год з гэтага завода па закліку партыйнага ад'язджалі на вёску дваццаціпяцітысячнікі, каб дапамагчы, як гаварыў, звяртаючыся да

казаноў на сходзе ў Грымычым Лозе, чырвонапуцілаўскі слесар Сямён Давыдаў, «арганізаваць калгас і знішчыць кулака, як агульнага нашага крывамока...»

— Час тады быў на «Чырвоным пуцілаўцы» гарачы, — успамінае М. Л. Жуноўскі. — Чырвонапуцілаўцы арганізавалі масавыя публічныя «сталёныя ноней» — транктары «Фардзонапуцілаўцаў». Патрабавалася шмат металу. І я рашыў стаць сталеварам на мартнаўскім печы.

Складаная навука аб сталеварэнні, але беларускі хлопек здолеў нарэшце і стаў слаўным на ўсю Нарэскую заставу вогненых спраў майстрам. Ордэн Сталіна — узнагарода М. Л. Жуноўскаму за яго самаадданую працу. Але перш чым удастоіцца гэтай высокай узнагароды, давялося яму ў гады Вялікай Айчыннай вайны праціць вялікую школу сталеварэння ў Ніжнім Тагіле, на Урале, куды ён быў эвакуіраваны з кіраўнімі сталеварамі. Варыў там Мітрафан Жуноўскі таннавую броню, калі ішла на выпускі грозная баявая тэхніка, што грэла гітлераўскіх захопнікаў. Працаваў часта без сну па дзве суткі, таму што высокакваліфікаваных сталевараў не хапала, а французскія заказы патрабавалася выконваць у тэрмін.

Цяпер Мітрафан Лявонцэвіч на заслужаным адпачынку, але ён падрыхтаваў за час работы ў мартнаўскім цэху дастойную змену, выхаваў нямала ўмельных сталевараў.

Цяпер Мітрафан Лявонцэвіч, член В. Карпусчанка, член аб'яднання «Кіравец», г. Ленінград.

У СЛАВГАРАДСКІМ раёне творы Міхаіла Аляксандравіча Шолахава карыстаюцца папулярнасцю ў чытацкай рознай узростаў і прафесій. Але з асаблівай цікавасцю знаёміцца з імі тыя, хто сам прымаў неспрэжны ўдзел у калектывізацыі, а перад гэтым ваяваў на франтах грамадзянскай вайны. Блізкі, гразмелы ім свет молахавым герояў. Зборнік «Данскія апавяданні», «Ціхі Дон», «Узнятая цаліна», «Ціхі Дон», «Узнятая цаліна» не залежваюцца на паліцах бібліятэк.

Напярэдадні юбілею ў многіх населеных пунктах праходзіць чытанкія канферэнцыі па творах любімага пісьменніка. Адбыліся яны і ў Ржаўскай, Кульчыцкай, Кулікоўскай, Азарыцкай сельскай бібліятэках.

На працягу трох месяцаў ішчэ тэматычных вечароў арганізавана ў Слаўгарадзе. На іх выступіла 29 чалавек, сярод якіх былія абаронцы Брэста, Мінска, Керчы.

З. БАРСУКОВА, загадчыца раённай бібліятэкі.

У СВЕЦЕ ЯГОНЫХ ВОБРАЗАЎ

годзію з дня нараджэння Міхаіла Шолахава, што адбыўся ў Магілёўскім бібліятэчным тэхнікуме імя А. С. Пушкіна. Была аформлена кніжная выстаўка «Сын ціхага Дона», студэнты чыталі ўрыўкі з твораў пісьменніка, а Наташа Калікоўская расказала аб сустрэчах з вялікім майстрам савецкай прозы.

У заключэнне быў паказаны фільм «Лёс чалавек».

У сапраўднае свята ператварыўся вечар, прысвечаны 70-

годзію з дня нараджэння Міхаіла Шолахава, што адбыўся ў Магілёўскім бібліятэчным тэхнікуме імя А. С. Пушкіна. Была аформлена кніжная выстаўка «Сын ціхага Дона», студэнты чыталі ўрыўкі з твораў пісьменніка, а Наташа Калікоўская расказала аб сустрэчах з вялікім майстрам савецкай прозы.

У заключэнне быў паказаны фільм «Лёс чалавек».

У сапраўднае свята ператварыўся вечар, прысвечаны 70-

годзію з дня нараджэння Міхаіла Шолахава, што адбыўся ў Магілёўскім бібліятэчным тэхнікуме імя А. С. Пушкіна. Была аформлена кніжная выстаўка «Сын ціхага Дона», студэнты чыталі ўрыўкі з твораў пісьменніка, а Наташа Калікоўская расказала аб сустрэчах з вялікім майстрам савецкай прозы.

У заключэнне быў паказаны фільм «Лёс чалавек».

Кнігі М. А. Шолахава, якія выйшлі ў розныя гады ў Беларусі.

НАВУКА ЛЮБВІ І НЯНАВІСЦІ

...Прыгавяенца Вялікай Айчыннай вайны. Перадаваў, Садаў у акое чытае апавяданні М. Шолахава. Яго «Навуку нянавісці». Ванод рвуцца снарады, фаньсцыя самалёты ваіны, быццам ніштога не чуваючы, чытае твор, які так усхваляваў яго. Сапраўды, пісьменнік вучыў «бляды дзець фаньшым і любіць сваю дарагую Радзіму».

У адуной вёскі тымлі што выадной вайны. Перадаваў, Садаў у акое чытае апавяданні М. Шолахава. Яго «Навуку нянавісці». Ванод рвуцца снарады, фаньсцыя самалёты ваіны, быццам ніштога не чуваючы, чытае твор, які так усхваляваў яго. Сапраўды, пісьменнік вучыў «бляды дзець фаньшым і любіць сваю дарагую Радзіму».

Мане, як былога воіна, удзельніка Айчыннай вайны, вельмі ўсхваляваў раман Шолахава «Яны змагаліся за Радзіму», над якім пісьменнік і зараз працуе, апавяданне «Лёс чалавек». Пасвяданне добра ведае франтовае жыццё, бо сам быў на вайне. Таму так хваляюча і праўдліва, высокакваліфікавана і па-майстэрству намаляваў карціны бітваў — першыя суровыя гады, дзе былі і гора, і пакуты адзудлення, і радасць перамогі.

Так захапляць і хваляюць чытача можа толькі вярнік пісьмечер чалавечых сярдцаў, якім і з'яўляецца Міхаіл Шолахаў.

М. ЗАСТОЛЬСкі, настаўнік.

ХАВАЛЬНІКІ КНІЖНЫХ СКАРБАЎ

ФУНДАМЕНТАЛЬНАЯ
БІБЛІЯТЭЦЫ
ІМЯ Я. КОЛАСА
АН БССР — 50 ГАДОЎ

Ад мініяцюнай мастацкай паштоўкі да шматтомных прада па навуцы, тэхніцы, літаратуры, мастацтву: ад старадаўніх рукапісаў і першадрукаваных выданняў да сучасных кніг, якія яшчэ пахнуць свежай друкарскай фарбай, — такі дыяпазон паўтарамальнага друкаванага фонду, што захоўваецца ў фундаментальнай бібліятэцы імя Я. Коласа Акадэміі навук БССР.

Гэта адна з буйнейшых бібліятэк рэспублікі, аснашчаная сучаснымі тэхнічнымі сродкамі для хуткага абдугоўвання чытачоў, капіравання, друкавання, пераплэту і рэстаўрацыі выданняў. У яе дванаццаці галіновых і спецыялізаваных чытальных залах можа адначасова працаваць больш як 700 чалавек.

А ў 1925 годзе яна пачынала літаральна з нуля. Створаная пры Інстытуце Беларускай культуры бібліятэка тады атрымала першы дар — кнігі з асабістага збору Я. Купалы. Рад выданняў прыслалі іншыя дзеячы навукі і культуры рэспублікі, бібліятэкі краіны. У час Вялікай Айчыннай вайны яе багацейшы фонд быў разграблены і знічаны гітлераўскімі захопнікамі, але літаральна адразу пасля вызвалення Беларусі пачалося яго аднаўленне. Частку выданняў вярнулі савецкія воіны, якія выявілі ўкрадзенае багацце ў Германіі, частка — кнігі паступіла з асабістых калекцый, нямала твораў прыслалі буйнейшыя кнігазаводчы краіны.

І сёння бібліятэка разам з шасцю сваімі філіяламі і бібліятэкамі інстытутаў з'яўляецца важнай навукова-дапаможнай установай АН БССР. Яна забяспечвае вучоных навуковай і тэхнічнай інфармацыяй, садзейнічае падрыхтоўцы нацыянальных навуковых кадраў, вядзе даследаванні па пытаннях тэорыі і практыкі бібліятэчнай справы.

20 мая адбыўся ўрачысты сход, прысвечаны 50-годдзю фундаментальнай бібліятэкі імя Я. Коласа АН БССР. З дакладам выступіў яе дырэктар М. П. Стрыжонак. Бібліятэчная грамадскасць Мінска, работнікі навуковых бібліятэк Масквы, Ленінграда і іншых гарадоў краіны цёпла павіншавалі з залатым юбілеем хавальнікаў кніжных скарбаў Беларускай акадэміі.

БЕЛТА.

ВЯЛІКАМУ ПАЗТУ

Споўнілася 70 гадоў з таго дня, калі ў мінскай рускай газеце «Северо-западный край» быў апублікаваны верш «Мушкетёр» маладога Янкі Купалы — першае свядомае, мэтанакіраванае, сацыяльна афарбаванае выключнае поглядаў, імкненні, ідэалаў пазта.

На думку Януба Коласа, гэты верш «з'яўляецца як бы праграмай усёй паэтычнай дзейнасці маладога Янкі Купалы».

І сёння ніводны даследчык беларускай літаратуры ў сваёй працы не можа не звяртацца да таго часу, калі з'явіўся ў друку гэты верш — пачатак адліку развіцця нашага прыгожага пісьменства.

15 мая, каб ушанаваць 70-годдзе пачатку літаратурнай творчасці Янкі Купалы, у бібліятэцы яго імя ў Мінску сабраліся пісьменнікі, слухачы Інстытута удасканалення работнікаў культуры — загадчыкі абласных і раённых бібліятэк, студэнты вышэйшых навучальных устаноў.

З дакладам выступіў дотар філалагічных навук, прафесар Алег Лойка. Верш, прысвечаны заснавальніку Беларускай літаратуры Янкі Купалу, прачытаў Мікола Аўрамчык. Дырэктар Літаратурнага музея Янкі Купалы Аляксей Банко расказаў пра шырокую вядомасць творчасці пазта за мяжой, працягваў свае новыя вершы. Галоўны заахвальнік фонду музея Ядвіга Рамановская гаварыла пра любоў пазта да кнігі, якую ён пранёс з юных гадоў да самай жыцця.

КАРЭСПАНДЭНТ. Міхась Ціханавіч! Мне вельмі прыемна выканаць даручэнне штотыднёўка «Літаратура і мастацтва» гораха вітаць вас, ветэрана грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў, старэйшыну нашай беларускай літаратуры, і павіншаваць з вылучэннем вас кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР. Міхась Ціханавіч! З вашай аўтабіяграфіі вядома, што як пісьменнік вы нарадзіліся ў вогненным 1919 годзе, калі служылі ў Чырвонай Арміі, удзельнічалі ў похадзе супроць легіёнаў Пілсудекага, у походзе на Варшаву, у разгроме банд Булак-Булаховіча і іншых ворагаў Савецкай улады. У той час вы напісалі і апублікавалі ў смаленскай газеце «Борьба» свой першы верш. Аб чым ён?

М. Лынькоў. Дзякуй за віншаванне. Наконт верша. Гэта была, калі можна так назваць, першая паэтычная спроба, намер адгукнуцца на вельмі багаты падзеі, якія адбываліся ў той час. Зразумела, што паэтам я не стаў, хоць яшчэ пісаў і нават публікаваў некаторыя вершы. Я ў хуткім часе зразумеў, што паэтычнага дару ў мяне няма, і назаўсёды развітаўся з гэтым жанрам літаратуры.

Карэспандэнт. Што паслужыла штуршком для напісання вашага першага верша?

М. Лынькоў. Штуршком была сама незвычайнасць і веліч тых падзей, якія мелі

М. Лынькоў. У якасці сакратара бабруйскай акруговай газеты «Камуніст» я пачаў працаваць з сярэдзіны мая 1925 года. Гэта сапраўды было пачаткам маёй прафесійнай літаратурнай дзейнасці.

Карэспандэнт. Міхась Ціханавіч, некалькі слоў аб найбольш значных падзеях у вашай літаратурнай дзейнасці.

М. Лынькоў. Гаварыць аб сваёй літаратурнай дзейнасці, вядома, цяжка. Яшчэ цяжка даваць ёй адзінкі, дзяліць на нейкія перыяды. Распачаў я літаратурную дзейнасць, калі не лічыць некаторых вершаў, пра якія я ўжо гаварыў, з напісання цэлага шэрагу апавяданняў і навел. Найбольш буйныя творы я напісаў, можна сказаць, не так ужо даўно. Напрыклад, раман-эпапея «Векапомныя дні» створана ў 1958 годзе. А раней, як я гаварыў, мая літаратурная

рыня яго ўспрымання тых ці іншых падзей у жыцці народа і, урэшце, у сваім уласным жыцці. У тым, аб чым ніша аўтар, ва ўсёй яго літаратурнай практыцы мы заўсёды можам знайсці элементы, якія маюць дачыненне да яго асабістага жыцця.

Могучы быць і іншы прычыны. Напрыклад, неасраднае знаёмства з пісьменнікамі, з якімі яму даводзілася сустракацца. Калі пасля грамадзянскай вайны я працаваў настаўнікам, інспектарам народнай асветы быў Янка Жураба. Ён прысутнічаў на маіх уроках, пасля мы разгаварыліся. У той час я глядзеў на пісьменніка, як на нейкі чуд, і таму кожнае яго слова для мяне было выключна значным, аўтарытэтным, з якім трэба лічыцца, да якога патрэбна прыслухоўвацца.

Да гэтых прычын трэба далучыць і, гэта, бадай што,

цаваў над імі больш, аддаў ім больш свайго сэрца, цвёрды і пшчоты.

Карэспандэнт. Герой вашай кнігі Заслонаў — асоба гістарычная. А ці ёсць прататыпы іншых вашых герояў?

М. Лынькоў. Вядома. Былі яны і ў тых творах, што пісаліся пасля грамадзянскай вайны, і ў «Векапомных днях» — напрыклад, В. І. Казлоў, В. А. Бельскі, І. Д. Варшавіч, М. Б. Осіпава, А. Р. Мазанік, А. Г. Бондар і іншыя сапраўдныя героі.

Карэспандэнт. Вы дабіваецеся арганічнага падабенства літаратурных прататыпаў ці толькі знешняга?

М. Лынькоў. Я заўсёды іду ад праўды жыцця. У гэтым сэнсе мае цікавасць гісторыя стварэння вобраза Заслонава.

У першым варыянце рамана яго прозвішча не было. Здарылася так, што я

Міхась
ЛЫНЬКОЎ:

ЦЯГУ ДА ТВОРЧАСЦІ

Гутарка спецыяльнага карэспандэнта штотыднёвіка «Літаратура»

асноўнае, тую творчую атмасферу, якая пагул пануе ў нашым жыцці, у жыцці ўсіх нашых народаў пасля перамогі Вялікага Кастрычніка. Навышаную схільнасць і імкненне да творчасці, стваральнай дзейнасці, будаўніцтва новага жыцця. Адным словам, цягу да творчасці ў людзей майго пакалення абудзіў Вялікі Кастрычнік.

Карэспандэнт. Вы гаварылі аб настаўніках. А хто вашы настаўнікі?

М. Лынькоў. Калі гаварыць аб маіх настаўніках, аб тых пісьменніках, якія аказалі на мяне найбольш значны ўплыў, падштурхнулі да неасраднай творчасці ў галіне літаратуры, аб пісьменніках, якіх я найбольш любіў і люблю, найбольш паважаў і паважаю, дык трэба назваць такіх мастакоў слова, як Мікалай Васільевіч Гоголь, Іван Сяргеевіч Тургенеў, Фёдар Міхайлавіч Дастаеўскі, Леў Мікалаевіч Талстой, Аляксей Максімавіч Горкі. «Вайну і мір» можна перачытваць па некалькі разоў.

Калі гаварыць аб уплыве іншых прадстаўнікоў сучаснай рускай савецкай літаратуры, дык тут варта назваць Аляксандра Фадзеева, Міхаіла Шалахава, Канстанціна Федзіна...

Карэспандэнт. Вашы любімыя кнігі і героі, чаму іх вы любіце?

М. Лынькоў. Падабаецца мне Базараў, падабаюцца многія героі з твораў Гоголя, Горкага. Падабаюцца таму, што створаны вялікімі мастакамі слова.

Карэспандэнт. Хачу паставіць такое пытанне: любімыя героі вашых уласных кніг і за што вы іх любіце?

М. Лынькоў. Думаю, што такога пераходу ад Гоголя да сваіх твораў не варта рабіць. Канечне, у мяне ёсць любімыя героі, ці, лепей сказаць, героі, якія мне больш падабаюцца. Гэта, скажам, Андрэй Лягуна, Міколка-паравоз, Астап, героі з апавяданняў «Васількі», з «Векапомных дзён» — Канстанцін Заслонаў і іншыя. Я люблю іх. Можна, таму, што напра-

збіраўся ехаць на чарговую сесію ААН. Я павінен быў вылітаць раніцай і займаўся зборамі ў дарогу, калі напярэдадні позна вечарам мне пазванілі з «Военіздата», дзе ў той час рыхтавалі да выпуску ў перакладзе на рускую мову «Векапомныя дні». Мне казалі, што паколькі чытачы ведаюць, што ў рамана выведзены вобраз Героя Савецкага Саюза Канстанціна Заслонава, дык ці не лепш будзе назваць героя кнігі ўласным прозвішчам.

У мяне не было часу для асаблівай дыскусіі па гэтым пытанню, і я адказаў, што, маўляў, рабіце, як хочаце. Вось так і з'явілася ў рамана прозвішча Заслонава. І пазней гэта нарабіла мне лішніх клопатаў. Справа ў тым, што мне пачалі пісаць чытачы і пытаць, дзе сапраўдны Канстанцін Заслонаў: у маім рамана ці ў дакументальнай аповесці Л. Ракоўскага. Мне давялося дэталёва перапрацаваць другі том, удакладніць біяграфію героя, каб літаратурны Заслонаў быў падобны на сапраўднага.

Героі літаратурных не заўсёды можна сумяшчаць з прататыпамі. Называючы героя мастацкага твора сапраўдным прозвішчам прататыпа, трэба ў нейкай ступені сабе абмяжоўваць, трымаць «в уздзе» свае творчыя домьслы, каб не парушаць жыццёвай праўды.

Карэспандэнт. Гісторыкі многае ўдакладнілі пра Мінскае падполле. Асабліва ў апошнія гады. Як вы выкарыстоўваеце новыя звесткі ў сваіх творах, у прыватнасці, у новых выданнях «Векапомных дзён»?

М. Лынькоў. Асабліва перамен пакуль што не раблю.

Карэспандэнт. Вашы аповесці «Міколка-паравоз», «Пра смелага ваяку Мішку і яго слаўных таварышаў» і «Янка-парашутыст» — наша класіка для дзяцей. Чаму вы звярнуліся да дзіцячых тэматык?

М. Лынькоў. Адказ часткова мае дачыненне да маёй біяграфіі. Я нарадзіўся ў сям'і чыгуначніка, маё дзяцінства і юнацтва прайшлі на чыгунцы. У 1917 і 1918 гадах меў магчымасць ба-

чыць, як наша дзятва ставілася да акупантаў. Гэта я назіраў на Гомельшчыне, у прыватнасці — на Жлобіншчыне. Мае назіранні і паслужылі той асновай, на якой пабудаваны сюжэт апавесці «Міколка-паравоз».

Карэспандэнт. А што вы яшчэ падорыце дзецям, Міхась Ціханавіч?

М. Лынькоў. Гэта ваша пытанне, як гаворыцца, «каверзнае».

Я памятаю, што яшчэ да свайго шасцідзесяцігоддзя, а потым і да сямідзесяцігоддзя абяцаў рабытам напісаць для іх. Гэтае абяцанне яшчэ не выканаў. І таму адчуваю сябе няёмка. Толькі скажу вам, што не паідаю думкі напісаць для дзяцей. У мяне ёсць цікавы матэрыял аб дзецях — удзельніках Вялікай Айчыннай вайны і аб дзецях, якія да вайны выхоўваліся ў дзіцячых дамах, іх не паспелі эвакуіраваць. Такі дзіцячы дом

рыя, можа нават бамбэць на палігоне...

Раніцей я пазваніў у Саюз пісьменнікаў Літвы і пацікавіўся, чаму нам не існуюць білетаў на поезд да Мінска. Такая дамоўленасць у нас была яшчэ з вечаара. Мы дамовіліся, што раніцей нам прышлюць білеты прама ў гасцініцу, і мы 22 чэрвеня паедзем дамоў.

Нехта з супрацоўнікаў Саюза пісьменнікаў Літвы сказаў, што не разумее, пра якія білеты ідзе гутарка, калі ўжо няма вакзала, які ноччу разбамбілі немцы, і пазды не ходзяць. Пачалася вайна, паведаміў ён...

Мы не паверылі. Мы не маглі верыць гэтаму...

Сумныя, пакінулі гасцініцу, выйшлі на вуліцу. Прайшлі да ЦК партыі. Якраз пачыналася чарговая бамбэжка, але калі ўваходу ў ЦК, у пад'ездзе стаяла група кіраўнікоў Саветскай Літвы на чале з першым сакратаром

матэрыяле, выкарыстаны канкрэтныя дэталі.

Карэспандэнт. Як узнікае задума, як яна рэалізуецца вамі?

М. Лынькоў. Любую задуму кожны пісьменнік рэалізуе па-свойму. Яна можа выношаваць доўгія гады, пакуль «апрацаецца» ў канкрэтнае адзненне, абрасце «плотью» жывой. Але здараецца, што задума падавайчай хутка становіцца навелай, апавяданнем ці апавесцю. Тут няма законаў і норм, і кожны раз — па-новаму. Усё залежыць ад уражанняў і эмацыянальнай падрыхтаванасці самога пісьменніка.

Карэспандэнт. Мы ведаем, Міхась Ціханавіч, што вы ніколі не скардзіліся на няўдагу да вас крытыкі. Якія крытычныя заувагі вам найбольш запомніліся?

М. Лынькоў. Я магу прывесці два прыклады. Гэтых зауваг нельга аднесці да разрады звычайнай крытыкі,

праз каго іншага сваіх пацужуў і звяртаюся да вас непасрэдна, бо мушу пасварыцца на вас. Не здзіўляйцеся! Праўда, я не літаратурны крытык і мя з вамі амаль што не знаёмы, бо ўсяго нешта адзін ці два разы сустракаліся ў саюзе і то па літаратурных справах, і то гадоў з дзесяць таму назад. Але гэта не важна. Справа беларускай літаратуры настолькі вострая і глыбока мяне цікавіць, што я, выбачайце мне, таварыш пісьменнік, не магу не выразіць сваёй радасці ці незадавальнення. Адносна літаратуры, думаю, што вы мяне зразумелі. Вяртаюся да «Васількоў».

Апавяданне добрае, цікавае. Калі б яно не было добрым, яго б не надрукавала «Правда». Але вы маглі б і павінны былі напісаць яго лепей. Пра гэтага цудоўнага маленькага народнага героя трэба напісаць нейкімі асабліва цёплымі і праніклівымі словамі, так, каб у чытачоў слёзы ліліся па твары і сэрцы гарэлі агнём плавісці і прагай помсты. Каб апавяданне аб ім жыло вечна, як вечна будзе жыць памяць аб хлопчыку-герою ў беларускім народзе. І вы гэта маглі і павінны былі зрабіць. Аб гэтым сведчыць «Дзіцячы башмачок». Наогул, мне заўсёды хацелася, каб наша беларуская літаратура ззяла творамі-дыямантамі. А цяпер, калі наша літаратура павінна памагаць вызваленню Беларусі, калі вось-вось вочы ўсяго свету будуць звернуты на Беларусь, я прашу вас, пішыце так, як б'юцца нашы воіны.

Ну, добра, я ўпэўнена, што наша літаратурнае аружжа аказацца на ўзроўні нашых відаў узбавлення, а нашы пісьменнікі — на ўзроўні пажаданняў іх чытачоў.

Бывайце здаровы, таварыш Лынькоў! Вы не пакрыўдзіліся, праўда? Ну, дык давайце ж вашу руку. Я спісну ле моцна-моцна і пажадаю вам усяго добрага!

Вера Харужая.

2 красавіка 1942 года.

Гэтае пісьмо Вера Захараўна Харужая напісала тады, калі працавала ў Маскве ў апарце ЦК КП(б)Б. У верасні 1942 года яна накіравалася ў варожы тыл і ў Віцебскім падполлі стварыла і ўзначаліла групу, збіраючы каштоўныя звесткі пра ворага. 13 лістапада 1942 года была схопленая і закатавана фашыстамі.

Вера Захараўна памялялася, калі гаварыла, што мя з ёю сустракаліся адзін ці два разы. Мя з ёю працавалі ў школе КПЗБ, дзе я гады два выкладаў літаратуру. Праўда, ніхто з слухачоў не ведаў, што іх выкладчык з'яўляецца пісьменнікам. Яны ведалі мяне як Бельскага, а не Лынькова, паколькі ўсе выкладчыкі і слухачы школы мелі псеўданімы. Аб гэтым больш падрабязна расказана ў кнізе «Годы испытаний и мужества», якая выйшла ў выдавецтве «Беларусь» у 1973 годзе.

Мне ўспамінаецца такі выпадак.

У 1934 годзе ў Маскве адбыўся Першы Усеаюзны з'езд саветскай пісьменніцаў. Да яго я меў непасрэднае дачыненне, бо з'яўляўся не толькі членам саюзнага арганізацыйнага камітэта па падрыхтоўцы і правядзенню з'езда, але і членам прэзідыума гэтага аргкамітэта і дэлегатам з'езда.

Зразумела, я быў на з'ездзе і выступаў. Газеты публікавалі выступленні пісьменнікаў, фотаздымкі тых, хто выступаў. І мой партрэт трапіў у друк.

І вось, калі я прыехаў са з'езда, вярнуўся ў школу, прыйшоў на заняткі, у мяне слухач Янка (а пад гэтым імем у нашым вучыліся Сяргей

Восіпавіч Прытыцкі) пытае: — Вы што, у Маскву ездзілі?

— Ездзіў, — адказаваў.

— Дык раскажыце нам пра з'езд.

— Які з'езд?! — рабляю выглед, што здзіўліўся.

— Пісьменніцкі

— Дык я ж не пісьменнік. Але пра з'езд магу вам раскажаць. На ім былі мае знаёмыя, ды і ў Маскве я тоесё чуў аб з'ездзе. І ведаю аб ім больш, чым была ў газетах.

— Шкада, што вы не былі на з'ездзе, — павольна, расцягваючы словы, гаворыць Янка.

А тым часам слухачы падошваюць мне на стол газету. Я паглядзеў, а ў газеце мой партрэт. «Папаўся, думаю. Трэба выкручвацца». І кажу ім:

— Падобных адзін на аднаго людзей шмат. Ёсць нават настолькі падобныя, што іх прымаюць за блізкіх. Вось і маем тут справу з наяўнасцю двойкоў...

А слухачы ківаюць галавамі.

— Так, так, — гавораць.

— Бывае, канечне!

— Здараецца!

А ў саміх вельмі вясёлыя вочы. «Вас ніхто не ашукае», думаю. І самому робіцца весела і радасна!

Карэспандэнт. Вы казалі пра вельмі цікавы эпізод з нашай выкладчыцкай дзейнасці, дарагі Міхась Ціханавіч. Зразумела, пісьменніку вашага маштабу дзяка схавацца над псеўданімам ад сваіх чытачоў, а тым больш ад такіх, як выны вучні — людзі рэвалюцыйнага гарту. Шчыра дзякую за давер. Дазвольце заадаць вам традыцыйнае пытанне: вашы творчыя планы.

М. Лынькоў. Калі па сваіх гадах змагу, дык хацелася б мне напісаць калі не рамана, дык хоць бы апавесць пра рабочых-чыгуначнікаў самага пачатку грамадзянскай вайны.

Я сабраў і назапасіў шмат матэрыялаў для гэтага. Але цяпер у мяне ўзнік такі абмежавальнік, як узрост у семдзесят пяць гадоў. А гэта даволі сур'ёзны абмежавальнік. Да таго ж, прыходзіцца лічыцца і з хвалябай. Цяпер вельмі нават праісці мне квартал да прыпынку аўтобуса — і то з'яўляецца «чодзвігам».

Карэспандэнт. Вы вядзеце дзёнікі?

М. Лынькоў. Я дзёнікі не вяду, калі не лічыць кароткіх запісаў аб самым галоўным: дзе быў, чым займаўся, з кім сустракаўся.

Карэспандэнт. Вашы пажаданы чытачам «Літаратуры і мастацтва»?

М. Лынькоў. Мае самыя найлепшыя пажаданы і чытачам, і самой газеце. Газеце ж я жадаю яшчэ большай чытабельнасці, разнастайнасці і багаты матэрыялаў і, самае галоўнае, пастаянна мацаваць сувязь з жыццём народа, паўней раскажыць пра яго, пра нашу літаратуру і літаратаваў, аб працаўніках усіх відаў нашага мастацтва. А ўвогуле мушу заўважыць, што сённяшняя «Літаратура і мастацтва» стараецца быць на ўзроўні патрабаванняў часу.

Мне хацелася яшчэ падзякаваць майму чытачам, майму былым вучням, што прыслалі віншаванні з узаагародай, з трыццацігоддзем Перамогі. Шчыра дзякую за добрыя словы і жадаю ўсім добрага жыцця, выдатнага здароўя, поспехаў у працы на карысць любімай Радзімы, добрага плёну ў творчасці, паспяхоўных клопатаў у выхаванні дзяцей і ўнукаў!

Карэспандэнт. Шчырае дзякуй, Міхась Ціханавіч, за ўвагу!

Інтэрв'ю ўзяў
Пятро ШАУКОЎ.

АБУДЗІЎ ВЯЛІКІ КАСТРЫЧЫК

і мастацтва» з народным пісьменнікам Беларусі, акадэмікам АН БССР

быў і ў Мінску. Гітлераўцы захапілі дзяцей і потым бралі ў іх кроў для афіцэраў, параненых на фронце ці ў баях з партызанамі. Значныя дзеці фашысты выкарыстоўвалі яшчэ і для выпрабавання ўздзеяння на чалавека розных газаў. Дзеці трупілі газамі ў камерах, абсталёваных пад лазні. Аб гэтым нават і цяпер цяжка гаварыць... Я лічу сваім абавязкам раскажаць пра гэта.

Вы не першы, хто задае мне такое пытанне. Глядзіце, які стос пісем ляжыць на маім сталі. Тут іх больш як сотня. Багата пісем ад школьнікаў. І атрыманы яны напярэдадні 30-годдзя Вялікай Перамогі нашага народа над фашызмам. Пішучы з усёй краіны — ад Хабараўска да Калінінграда, з Хабараўскага краю, напрыклад, пішучы піянеры з дружныня Імя Канстанціна Заслонова. Пішучы з Сярдлоўска, з Азербайджана і з іншых месц. Вішучыя са святкам, жадаюць творчых поспехаў і адначасова просяць новых твораў. І я вельмі хачу апраўдаць іх надзеі, іх давер.

Карэспандэнт. Паколькі вы закралі тэму Вялікай Айчыннай вайны, мне хацелася б задаць такое пытанне: як вы сустралі першы дзень вайны, якім ён быў для вас?

М. Лынькоў. У першы дзень вайны мы з Янкам Купалам і Петрусём Броўкам трапілі ў даволі трагічную сітуацыю. Напярэдадні вайны мы ўтрох ездзілі ў Рыгу ў якасці гасцей першага з'езда пісьменнікаў Саветскай Літвы. Калі вярталіся назад, нас запрасілі да сябе ў гасці нашы літоўскія сябры і налегі. А было гэта 21 чэрвеня 1941 года. Вечарам літоўцы наладзілі прыём у гонар літоўска-беларускай дружбы і нашага брацтва. Пасля прыёму ляглі спаць недзе ў тры гадзіны ночы. І хутка прачнуліся. Нас абудзілі выбухі.

Янка Купала пытае ў мяне:

— Міхаська, што гэта там такое?

— Я чуў, — кажу, — што павінны адбыцца маючы. Відаць, яны і пачаліся. Паўна, страляе артыле-

ЦК КП Літвы таварышам Антанасам Юозавічам Снекусам.

Антанас Юозавіч назваў нас і фактычна выратаваў з цяжкага становішча, памог нам выехаць у Мінск, забяспечыў транспартам.

У Мінск мы прыехалі ў гэты ж дзень, 22 чэрвеня 1941 года. Нас сустраўла новая бамбэжка горада...

У двары свайго дома я сустраў сына, які з дзецьмі збіраў асколкі зенітных снарадаў. На маім пісьмовым сталі ляжала павестка, якая прадпівала неадкладна з'явіцца ў рэдакцыю армейскай газеты. Разам са мной такія павесткі атрымалі Кандрат Крапіва, Ілья Гурскі, Алесь Стаховіч, Васіль Барысенка. Я адразу пайшоў у рэдакцыю.

— Тата, ты куды? — спытаў у мяне Марык, мой васьмігадовы сын.

— На працу схаджу, сыноч, — адказаў я.

— А ты хутка вярнешся?

— Паглядзеў ён на мяне.

— Хутка, — адказаў я, яшчэ не ведаючы, што больш ужо ніколі яго не ўбачу...

Карэспандэнт. А як склаўся ваш літаратурны лёс у час вайны?

М. Лынькоў. У час вайны я быў рэдактарам франтавой газеты «За Савецкую Беларусь». Даводзілася многа працаваць і пісаць для сваёй газеты. Але знаходзіў час і для літаратурнай творчасці. У гады вайны мной напісаны шэраг апавяданняў, такіх, як «Васількі», «Дзіцячы башмачок», «Салот», «Нацалунак» і іншыя. Большасць іх змешчана была ў цэнтральным друку. Выступаў і з публіцыстычнымі артыкуламі, удзельнічаў у радыёперадачах.

Карэспандэнт. Што з'яўляецца асновай для распрацоўкі вамі сюжэтаў ваших твораў: сапраўдныя падзеі ці мастацкая выдумка?

М. Лынькоў. У асноўным я адштурхоўваюся ад тых ці іншых канкрэтных падзей. Нават, калі гаварыць пра такія рэчы, як апавесць «Пра смелага ваяку Мінску і яго слаўных таварышаў», якая з'яўляецца напалову казкай і ў якой вельмі многа выдумкі. І ў ёй ёсць мясціны, пабудаваныя на канкрэтным

бо належалі яны не прафесійнальным крытыкам, а простым чытачам, але яны мне вельмі дарагія.

Першае выказванне належыць актрысе Алене Карчагінай-Александровскай. У яе артыкуле «Сэрца Сібіры», што быў апублікаваны ў рускай газеце «Літаратура і мастацтва» 25 ліпеня 1942 года, сказана:

«...Образ советской матери, женщины, вскормившей и воспитавшей поколение... героев, духовной мощью которого восторгается весь мир, также неотступно занимает мои мысли...»

Великий русский поэт Некрасов, «внимая ужасам войны», напомнил о том, что только для матери существует неутешное горе. Сейчас нас всех потрясает не только безутрачность материнской скорби, но еще и мощь ее любви и ненависти — любви к родному народу и ненависти к врагу. Недавно белорусский писатель Михась Лыньков рассказал о советской женщине Аксинье, которую фашистские изверги заставляли приносить при выстрелы в выстрелы и казни ее сына-партизана. С чем сравнить духовную крепость Аксиньи, глубину ее чувств, ее любовь и ее ненависть? Когда я читала рассказ Лынькова, предомножила встали образы наших былинных жен и матерей, образ библейской матери Анны, отдавшей на закание семь своих сыновей, но не согнувшей перед мученической смертью, прорывной мни от руки иноземного валака...»

Другое выказванне — гэта пісьмо Веры Харужай. Вось яго:

«Добры дзень, таварыш Лынькоў!

Некалькі дзён таму назад я даручыла Сяргею Прытыцкаму моцна пацсунуць вашу руку і перадаць маю гарачую пачырку надзяку за ваша апавяданне «Дзіцячы башмачок». Я слухала яго па радыё глыбока ўсхвалявана, і яно надоўга застаецца ў маёй памяці. Не ведаю, ці выканаў Сяргей маё даручэнне, але я не магу не сказаць вам яшчэ раз — дзякуй! А сёння, пачытаўшы ў «Правде» «Васількі», я ўжо не магу пераказаць вам

ТАК УЖО сталася ў сучаснай беларускай паэзіі і ў літаратуры ўвогуле, што тема мінулай Вялікай Айчыннай вайны ў многім, калі не ў асноўным, — прадвызначыла творчае аблічча не толькі старэйшага пакалення аўтараў, але і таго, якое на ўзросту лічыцца зараз сярэднім. Адным з прадстаўнікоў яго з'яўляецца паэт Геннадзь Кляўко. Назва яго новага зборніка сімвалічная. «Прыстань» — гэта вёска, якая асталася жывой у людской памяці. І ў памяці паэта.

Вершы аўтар сабраў у раздзеле «Далёкі гом», тым самым ужо назвай вяртаючы нас у мінулае. Паэт надзяляе галасамі нават і тых, каго ўжо няма сярод сучаснікаў, але хто жыў ва ўдзячных сэрцах. У вершы «Маналог тых, хто загінуў» мёртвыя звяртаюцца да жывых:

...Мы не ляжым у магілах,
Вочы прымуражце,
Прыгледзьцеся:
Мы на ўвесь рост
Жывыя стаім перад вамі.
...Мы не маўчым,
Вочы прымуражце,
Прыслухайцеся:
Мы крычым і крычым

«ура!» —
І будзем гэтак крычаць
На самым апошнім дыханні.
Гэта наша апошнія слова.

Сапраўды глыбокай, унутранай любоўю да Радзімы ніколі не была паказной; яна — такая ж арганічная і вечная, як узыход сонца, рух планет, чаргаванне выраў... Не «ўрапатрылізм», а шчырая занепакоенасць лёсам Бацькаўшчыны, лёсам зямлі вы-

Г. Кляўко, «Прыстань». Вершы і паэма. Мінск, «Мастацкая літаратура», 1974.

значае сутнасць і прызначэнне ў свеце кожнага сур'езнага мастака. Сённяшнія патрабаванні да паэзіі і не стваральніскай досвед, выскі для таго, каб быць проста павярхоўным ілюстратарам падзей, бясстрастным сузіральнікам людскога быцця. Калі мастак, нягледзячы на

газетнага парадку прынцыпова прыглушае сам метада мастацкага адлюстравання і даследавання рэчаіснасці. Гаворачы пра гэтыя хібы ў зборніку паэта, хацелася б свядома засяродзіць увагу аўтара на сапраўдных, не здробных праблемах нашага скла-

чайных, у сэнсе аб'ектыўнай рэальнасці, падзей і з'яў. У гэтым плане характэрны вершы «Кольны міг», у фінале якога аўтар падкрэслівае:

У вечнасць ляцяць гадзіны,
І на зямлі кожны міг —
Смерць і радзіны,
смерць і радзіны...
І побач — мы.

Сталь аўтамата
Заходзілі ціха
У вачах Салдата...

Ці не ад гэтага адчування трагічнай неапраўнасці, якая збідзіне свет на мільённы сяброў, паэт сцвярджае:

І не хапаць будзе
Мне да веку
Сонца...
Кветак...
І чалавеча.

Адзін з лепшых у зборніку вершы «Раней, чым устане сонца», заключаны радкі якога сцвярджаюць святло і цёпліна сэрца маці:

Раней,
Чым устане сонца,
Падорыць святло і цёпла нам,
Устаюць ва ўсім свеце маці,
Каб агонь распаліць...
Без яго
Мы людзьмі першабытнымі
Сталі б.

ПРЫСТАНЬ АПАЛЕНАЙ ПАМЯЦІ

тое, у якім бы цэлу мастацтва ён ні працаваў, дазваляе сабе пэўныя паслабленні, то, як правіла, з'яўляюцца творы бяскрылыя, анеміячныя і трывіяльныя.

Не ўдалося ў некаторых выпадках пазбегнуць такіх недахопаў і аўтару «Прыстань». Тут маюцца на ўвазе такія статычныя вершы, як «На варце», «Балада», «Дарогай бяссмерця», дзе прысутнічаюць фактаграфія і канстатацыя рэальных з'яў, але не хапае іх паэтычнага пераўвасаблення, іх трансфармацыі ў такім напрамку і такой ступені, якія б дазвалялі творам прагучаць з поўнай сілай. Аналагічныя выдаткі характэрны, на мой погляд, і для лірычнага рэпартажу «Ад Оршы да Брэста», дзе інфармацыйнасць

данага часу, на яго характэрных нюансах.

Добра, што аснову кнігі складаюць творы з выразным індывідуальным бачаннем, з класічным падыходам да вырашэння задумы, да вагі слова ў паэтычным радку. Адсюль, якраз адсюль — свежае гучанне вершаў «Снідалавалі дуб купчасты...», «Падзея», «Забывае дрэва», «У вачах столькі раз апетае...», «Слова» і г. д. Можна, вызначаючы асноўныя матывы зборніка паэзіі «Прыстань», сказаць: гэта жыццё і смерць. Для таго, каб гэты шырокі філасофскі сімвалі набылі змяное існаванне, паэт не ідзе па шляху містыфікацыі або дэкларацыйных фармулёвак: ён выбірае іншы падыход — падыход да звы-

Імпульсам для большасці вершаў новага зборніка Г. Кляўко з'явілася не абстрактнае альбо мемуарна-кіжанае веданне жахаў мінулай вайны, а самае непасрэднае сутыкненне з яе антычалавечай захопіўчай сутнасцю, народжанай фашысцкай дактрынай. Падарэмна ў вершы пра В'етнам паэт збліжае розныя кантыненты, ставячы на адну паралель здэкі гітлераўцаў у Беларусі і надаўніа злчынствы акупантаў у Паўднёвым В'етнаме, паколькі, як гаворыць паэт, —

Бачыў і сам я
Малюнак гэты:
Сталь аўтамата...
Сонца...
Кветкі...
Кветкі...
Сонца...

Праўда, хацелася б бачыць аўтара больш смелым і актыўным у падыходзе да тэм сучаснасці, больш разнастайным у выяўленчых сродках. Некаторыя з лірычных мініяцюр здаюцца ў зборніку неабавязковымі, паколькі не надзелены істотным зместам і арыгінальнай задумай, рэфлексійнасцю па сваёй прыродзе («Калі абрываю вшні», «Шчырасці верні», «Дзялілі напалам вясной праснак...», «Ніколі не напранула хлебам»).

Белумоўная аўтарская ўдача — паэма «Прыстань». Твор гэты народжаны шчырым намерам узнявіць у памяці старонкі трагічнага лёсу беларускіх Хатыняў, соцен тых Прыстаніў, між якіх у паэтавым сэрцы захавалася свая жывая і спаленая Прыстань — вёска на беларускай зямлі.

Віктар ЯРАЦ,
аспірант Гомельскага
дзяржаўнага ўніверсітэта.

Вкладкі новых кніг, якія выйшлі ў выдавецтве «Мастацкая літаратура»: «Старонкі леталісу» М. Машары (мастан Ю. Зайцаў), «Да світанна блізка» І. Новікава (мастан В. Масцераў), «Белавеская пушча» Ул. Караткевіча (мастан П. Драчоў), «Ясенева прысады» Б. Саўліта (пераклад з латышскай Ул. Шахаўца, мастакі Л. Бетанаў і А. Бетанава).

«ЗЯМЛЯ Ў АГНІ»

Цікавасць да кніг, на вокладцы якіх стаіць «Ваенныя мемуары», асабліва, бо аўтарамі іх з'яўляюцца вядомыя савецкія военачальнікі і палкаводцы, камандзіры, якіх на розных франтах у гады Вялікай Айчыннай вайны грамлі ворага. Нядаўна ў гэтай бібліятэцы, якую выпускае Ваеннае выдавецтва Міністэрства абароны СССР, выйшлі ўспаміны Маршала Савецкага Саюза І. І. Якубоўскага «Зямля ў агні».

Іван Ігнатавіч Якубоўскі нарадзіўся ў Беларусі і жыццё сваё прысвяціў Савецкай Арміі. Талент яго як

палкаводца і камандзіра асабліва праявіўся ў гады вайны. У сорак другім годзе яму было даручана сфармаваць 91-ю асобную танкавую брыгаду, якая прайшла вялікі баявы шлях. Ён пралёг праз Сталінград, Курскую дугу, Львоўска-Сандмірскую баявыя аперацыі, У Вісла-Одэрскай і Берлінскай аперацыях Якубоўскі ўжо быў намеснікам камандзіра корпуса. А слаўны Дзень Перамогі ён сустрэў у вызваленнай Празе.

Асабістыя ўспаміны, архіўныя матэрыялы, даследаванні савецкіх гісторыкаў — усё гэта разам узятае дае аўтару магчымасць праўдыва, пераканаўча паказаць подзвіг савецкага народа, які

спыліў карычневую чуму нямецкага фашызму.

Расказваецца ў мемуарах і аб баях у першыя дні вайны. У чэрвені сорак першага Мінск абараняла 13-я армія, у яе ўваходзіў і танкавы полк І. Якубоўскага. Аўтар адзначае вялікую мужнасць і выключную стойкасць воінаў і камандзіраў дывізіі генерала Русіянава, дывізіі палкоўніка Іоўлева і іншых.

«Зямля ў агні» — гэта сведчанне відавочцы і ўдзельніка падзей. І добра, што гэтая патрэбная кніга прыйшла да чытача напярэдні 30-годдзя Перамогі над фашызмам.

А. БАДРОУ.

ДЗЕТКАМ-МАЛАЛЕТКАМ

У канцы леташняга года ў Стаўрапольскім кніжным выдавецтве на рускай мове выйшла кніжка вядомага беларускага дзіцячага пісьменніка Вісарыяна Гарбука «Мышкі і Мішкі». У зборніку, тыраж якога 200 тысяч экзэмпляраў, дваццаць шэсць апавяданняў. Некаторыя з іх у свой час друкаваліся на беларускай мове, але цяпер аўтар іх значна перапрацаваў, дзе-нідзе памяняў назвы.

Прыемна, што пісьменнік, нягледзячы на цяжкую хваробу, на-ранейшаму плённа працуе ў галіне літаратуры. Радуе і тое, што яго творы глыбока па зместу, аўтар добра ведае дзіцячую псіхалогію, пазбягае голага дыдактызму.

Часта пакой В. Гарбука напаяўнаецца вясёлым дзіцячымі галасамі. Значыць,

зноў да яго прыйшлі сябры: піянеры і акцыбрата. І тады Вісарыён Сцяпанавіч знаходзіць у сабе сілы, каб падняцца на мыліцах і разам з дзецьмі выйсці на вуліцу, пабачыць цудоўнае сінняе неба, яркае сонца і вяршыні далёкіх гор, што так вабяць у Пяцігорску.

Пасля падобных сустрэч узнікаюць задумкі новых апавяданняў. Менавіта так пісалі «Таніны апавядання», «Чаму свеціць сонца», «Незнарок і знарок». Аўтар карыстаецца і фальклорам. Але наоца яму сённяшні каларыт.

Працавітасць уласіва В. Гарбуку, былому франтавіку, пісьменніку-камуністу. Наперадзе новыя сустрэчы з яго цудоўнымі творами.

Станіслаў ШУШКЕВІЧ.

ШКЛОЗАВОД «Неман» славіцца сваімі вырабамі. Шкловыдзімальніцы з Бярозаўкі выпускаюць шмат высакіх якасцяў тавараў, якія заваявалі добрую славу ў савецкіх пакупнікоў і зарубежных фірм.

Светлая працторная зала, дзе сабраны ўзоры прадукцыі завода. На высокіх стэндах і вітрынах — вырабы з простага, накладнога, крышталёвага мастацкага шкла. Вылізнае дэкаратыўнае блюда з прыгожым росісам, найтанчэйшыя бакалы, вазы, гарлачы, сервізы, крышталёвыя прыборы пераліваюцца рознымі адценнямі, а калі аглянаешся да іх — меладзічна звяняць.

Можна бясконца любавання вырабамі народных умельцаў, мастакоў, канструктараў, інжынераў, шкловыдзімальніцкаў і алмазчыкаў. Тут жа — шліфавальныя вазы з залатой чэкашкай. На іх — знаёмыя віды стэліцы паліт Радзімы Ма-

рыбор «Лясная песня». У ім падзвіжы удаля выкарыстаны ўласціваці шкла. З-пад рук умельца выйшла шмат цікавых вырабаў: крышталёвыя вазы, графіны, цукарніцы — рэзы, якія ўпрыгожаны любую гасціную. За свіце вырабы Браціслаў Іванавіч узнагароджаны трыма сярэбранымі медалямі ВДНГ СССР.

Не так даўно Шыманскі пайшоў на пенсію, але вучні ў яго ёсць на заводзе і цяпер. У каго з іх ні спытаеш пра Шыманскага, кожны адгукнецца добрым словам. У вядомага выдзімальніцка — бестэрміновы прорыск на завод, ён часта наведвае вучняў і роднае прадпрыемства.

Майстэрства апрацоўкі шкла на прадпрыемстве перадаецца з пакалення ў пакаленне. У вопытнага прасавальніка Лук'яна Іосіфавіча Каламыцкага тры сыны сталі выдатнымі майстрамі. Шкловыдзімальніцкі пад-

глядвае далёкі марскі прыбой. Мы крочам па пэку выпрацоўкі разам з начальнікам цэха Міхаілам Фадзеевічам Драздоўым. Дыхаюць жарам печи, запаленыя распаленай шкляной масай. Вакол нібы ўзымаецца круглая пляцоўка, падобная на капітанскі месцік. Наднімаемся на прыступках наверх. Драздоў гаворыць:

— Зазірніце ў печ, — і надае цёмныя акулеры.

Я гляджу на расплаўленую масу, як зачараваны, і мяне ахоплівае такое пачуццё, нібы печ увабрала ў сябе сонца. Такіх печу ў першым пэку выпрацоўкі дзевяць. У іх адначасова плавяцца каля 30 тон шкляной масы. І ўсё гэта крышталёвае мора пры дапамозе машыны і умельных рук за адны суткі ператвараецца ў вытанчаныя вырабы, якія звяняць і пераліваюцца ўсімi фарбамі вясёлкі.

Працэс нараджэння вырабаў

Замалёўкі, якія мы прапануем нашым чытачам, зроблены мастаком С. Раманавым на Мінскім трактарным заводзе.

Людміла Падаліца, токар, намсорг участка.

ЗВІНІЦЬ КРЫШТАЛЬ...

жыны і Мінска. Гарлачы і крышталёвыя блюды з характэрнай нёманскай шліфоўкай. Яны нібы растварылі ў сабе залатыя сонечныя промні. Так, нёманцы-сапраўды цікавыя майстры, здольныя ствараць са шкла ўсё — ад цудоўных сервізаў да мініяцюрных чарак і сувеніраў.

Хто ў Беларусі не ведае імёнаў талентаў мастакоў Уладзіміра і Людмілы Мурашкевічаў? Скончыўшы Ленінградскае вышэйшае мастацка-прамысловае вучылішча імя В. Мухомінай, яны прыехалі ў Бярозаўку і з натхненнем пачалі працаваць на заводзе. І хутка звярнулі на сябе ўвагу. Уладзімір стварыў цудоўнае блюда «Залаты валас» з бясколерага шкла з жоўтым наклідам. Пры дапамозе алмазнай грэні і накладнога шкла мяккімі лініямі расцякаюцца па плоскасці вышнія валасы. А нельга на другім плане відзець алмазную яліну. Некалькімі тонкімі штычкамі ўмоўнага хмызняку мастак падкрэсліў перспектыву. І вось нарадзілася мастацкае блюда. І ніхай прозвішча аўтара на вырабе няма — мастак задаволены тым, што блюда будзе радаваць гаспадароў, якія набудуць яго.

Пазней з'явілася ваза для кветак «Бусел», якая «вытрымала» вялікі тыраж і цяпер упрыгожвае многія інтэр'еры.

Затым Уладзімір і Людміла стварылі дэкаратыўную вазу «Дзіцячы сэр». Яны нанеслі на форму кавалкі гарачага шкла і драўлянай пячаткай прайшліся па іх, адціснуўшы стылізаваныя дзіцячыя фігуркі. Прыгажуня-ваза зрабіла падарожжа па выстаўках Масквы, Сафіі, Берліна, Ленінграда і Парыжа.

Блюда «Сонца». Па дну яго нібы расцякалася рубінавая пляма, а край разрэзала густая алмазная граць. Глядзіш і здаецца, што блюда ўмясціла ў сабе ўсё сонца агляду. Усёла за «Сонцам» з'явіліся дэкаратыўныя блюды «Зіма», «Шкловыдзімальніцкі», і іншы.

Малодзья мастакі ўнеслі сваю плынь у вытворчасць мастацкіх вырабаў і значна пашырылі іх асартымент. На змену састарэлым прыйшлі простыя, прыгожыя і даступныя рэчы з бясколерага, дымчатага, каляровага шкла і крышталю.

А хто ў Бярозаўцы не ведае ветарана працы шкловыдзімальніцка Браціслава Іванавіча Шыманскага? Ён стварыў

рыштываў сабе добрую змену. Старэйшы сын Пётр закончыў політэхнічны інстытут і зараз — намеснік начальніка цэха. Геннадзь і Эдуард таксама працуюць на заводзе. А былыя вучні Лук'яна Іосіфавіча В. Іваноў і С. Беніш узначальваюць брыгады.

У братоў Рышарда і Станіслава Шалеяў дзед і бацька былі шкловыдзімальніцкамі-рамееснікамі, а яны закончылі політэхнічны інстытут. Цяпер Рышард — зменны майстар, а Станіслаў — канструктар. Жонка Рышарда — інжынер, а сястра — жыванісец. І такіх паторных майстроў шкляной справы тут шмат.

Вырабы завода адпавядаюць самым сучасным эстэтычным запатрабаванням. Нярэдка завод атрымлівае прызы і дыпломы за сваю прадукцыю на розных выстаўках. У 1958 годзе на сусветнай выстаўцы ў Бруселі прадпрыемства атрымала бронзавы медаль. У 1961 годзе за ўдачу на ўсесюзнай выстаўцы «Мастацтва — у быт» — удастоена дыплама II ступені. Завод — лаўрэат ВДНГ СССР і сусветнай выстаўкі «Інторгмаш-71».

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР дваццаць працаўнікоў завода ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі. Ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга ўзнагароджаны лепшыя шкловыдзімальніцкі брыгады Яўгенія Лабінскага, Івана Вагучкага і Рамана Кохана ўжо завяршылі свае пяцігадовыя заданні. Яны далі звыш плана больш чым 106 тысяч гатунковых вырабаў. Брыгады, якія выдатна спраўляюцца з заданнямі, на заводзе сотні. Калектыву прадпрыемства ў мінулым годзе даў прадукцыю дадаткова да плана на 6 мільянаў 500 тысяч рублёў. А ў гэтым годзе прадпрыемства павінна асвоіць новыя вытворчыя магутнасці і павялічыць выпуск вырабаў на 7400 тысяч штук. Гэта больш таго, што выпрацоўвалі ўсё шклозаводы дарэвалюцыйнай Расіі за год.

Цяпер прадпрыемства напаяе той непаўторны гул, які не зблытаеш ні з чым. Гул, які

здаецца зусім простым. Памочнік штампавальніка набірае на трубку шкляную масу і кідзе распалены камок «песты» ў металічную форму. Машына за некалькі секунд надае яму форму вазы. І толькі пасля, паслухаўшы спецыяліста, пераконваюцца, што гэта прастата ўяўная. Вазу, напрыклад, назват пеставіць трэба ўмець. Доля секунды працягваецца кожная аперацыя.

Гэтыя вазы і графіны, блюды і сервізы — зусім не сумныя прадметы, падобныя на мільён іншых. У кожнай сваёй характар, свой таар.

Жыванісецы прымяняюць розныя спосабы дэкарыравання: пячаткай, пэндзлем, алмазным росісам, глазурай, золатам і інш. У жыванісецым цэку рамяство неаддзяляе ад мастацтва. Тут густ, умеліне спалучаць фарбы, здольныя рэалізаваць мастацкія задумкі вырашаюць усё.

Любыя і ганарыцца шкловыдзімальніцкі сваім гарадком. Цяпер гэта не ціхая вёсачка, якая згубілася сярод нёманскіх лясоў. Тут, у цэнтры сасновага бору, паблізу завода вырае рабочы гарадок са шматнаварховымі добраўпарадкаванымі дамамі. Дзве сярэднія школы, у якіх вучацца больш чым 1400 дзяцей, два дзіцячыя сады, яслі, паліклініка, магазін, сталовая, кінатэатр і цудоўны Палац культуры. На вуліцах гарадка можна сустрэць спецыялістаў шкляной справы з Польшчы і Чэхаславакіі, Францыі і Бельгіі, ФРГ, ГДР і іншых краін. Сюды прыязджаюць вучыцца. Не сядзяць на месцы і нёманцы. І яны бываюць за мяжой, і яны вучацца ў далёкіх і блізкіх калек.

Аб людзях Бярозаўкі можна гаварыць бясконца. Сярод іх сотні паватараў, рацыяналізатараў, твораў.

Круглыя суткі пры дапамозе электронных устаноў і прыбораў аператары сочаць за плаўкай шкляной масы. Круглыя суткі патакам, нібы нёманскія воды, цякуць па каівее-рах вырабы з рознакаляровага шкла.

Мікалай МІХНАЎ.

Уладзімір Пашкевіч, рабочы, ударнік камуністычнай працы.

Ігар Берзін, былы франтавін, выдатнік вытворчасці.

МАЦНЕЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА

Тыповы для дзвюх рэспублік — Беларусі і Літвы — пейзаж. Прасцягі спелага збожжа, якое нібы ў напружанні чакае гулу камбайнаў, і на гэтым фоне ўзвышаюцца новыя дамы. Мы бачым людзей у іх штодзённай працы — дырэктара літоўскага саўгаса «Шальчынкі» М. Німанку, загадчыка свінафермы саўгаса «Яшунай» А. Тумакова, даярку Качаргіну і іх беларускіх калег — дырэктара эксперыментальнай базы «Кастрычкі» А. Жулегу, загадчыка свінафермы С. Эйсмант, свінарку Р. Хвайноўскую, даярку Л. Вайткевіч...

З імі нас пазнаёміла перадача «Дружба мацнее ў саборніцтве», якая прайшла па Беларускаму тэлебачанню. Гэта адна з многіх перадач аб супрацоўніцтве беларускіх і літоўскіх хлебарабаў.

Як і многія іншыя раёны — суседзі — Воранаўскі (Беларусь) і Шальчынкі (Літва) — вось ужо некалькі гадоў саборнічаюць паміж сабою. І з першых крокаў іх вопыт прынягае пільную ўвагу літоўскіх і беларускіх тэлежурналістаў. Забягаючы наперад, хочацца адзначыць, што фотадакументы, кінакадры — яскравыя сведкі дзеянні сённяшніх — могуць стаць цікавым матэрыялам для даследавання жыватворнай сілы дружбы савецкіх народаў.

Але, працуючы над перадачамі, творчыя групы выходзілі з патрабаванняў прапагандаваць перадачы вопыт, наватарскія прыёмы працы, размах і формы саборніцтва, яны імкнуліся пераканаўча паказаць усё гэта на блакітным экране.

— Добрае слова — саборніцтва! — адзначае першы сакратар Шальчынкіскага райкома партыі А. Смірноў у гутарцы з карэспандэнтамі.

Мы даведваемся, напрыклад, што механізатары воранаўскага калгаса «За Радзіму» ў спецыяльна тэрміны ўбралі ўраджай, а суседзі з саўгаса «Версяка» врыху адсталі, бо не хапіла тэхнікі. І тады ім на дапамогу выйшлі перадавыя экіпажы Т. Савеля і Ч. Андруконіса. На 12—14 тон намалочвалі беларускія камбайнеры ў змену.

Сакратар Воранаўскага райкома партыі В. Тарансей расказвае:

— Калі працаўнікі вёскі нашага раёна пабываюць у суседзяў, з якімі саборнічаюць, то вяртаюцца, як на крылах... Вось і нядаўна на семінары сакратароў партыйных арганізацый Шальчынкіскага раёна я выступіў аб вопыце сацыялістычнага саборніцтва. А вопыт у суседзяў назіраўся немалы. Пра гэта хлебарабы таксама даведаліся з тэлевізійнай перадачы. У адным з выпускаў праграмы «Колас» беларускія тэлежурналісты расказалі, што ў суседніх раёнах устаноўлены Чырвоныя сцягі і грановыя прэміі, якія ўручаюцца перадавым гаспадаркам. Такі сцяг заваяваў калектыў Воранаўскага саўгаса «Пагародна», а саўгас «Яшунай» у сваю чаргу атрымаў сцяг воранаўцаў.

Узаемная дапамога — галоўны крытэры дзейнасці. Работнікі народнай адукацыі, напрыклад, азнаёміліся з пастаючай вучэбна-выхаваўчага пранэсу ў школах абодвух раёнаў. Стала традыцыяй праводзіць сумесныя семінары культасветработнікаў. На іх ставіцца пытанні аб стылі і метадах работы клубуў, дамоў культуры, прапаганды кнігі. Калгасы і саўгасы абменьваюцца канцэртамі мастацкай самадзейнасці.

Работнікі райкома партыі, устаноў культуры Воранаўскага раёна з павагай гавораць аб рабоце сваіх суседзяў па арганізацыі культурнага адпачынку працоўных. У тым жа Шальчынкіскаім раёне атрымалі шырокае распаўсюджанне такія жанры мастацкай самадзейнасці, як народныя хоры, ансамблі, танцавальныя калектывы, прыкладное мастацтва.

Побач з працаўнікамі сельскай гаспадаркі ўмела, з творчай выдумкай працуюць і тэлевізійныя журналісты. Беларускія і літоўскія тэлебачанне прадоўжыць расказ аб выдатных дасягненнях працаўнікоў вёскі дзвюх суседніх раёнаў — Літвы і Беларусі.

Тамара АБАКУМОўСКАЯ.

«ТВОЙ дом на зямлі» — так называецца тэлевізійная стужка, створаная на «Тэлефільме». Аўтары сцэнарыя А. Шабалін, С. Барадоўскі.

Гэта — хваляючы расказ аб тым, як нашы дойліды дбаюць пра будучае вёскі, яе архітэктурнае аблічча, яе характэрна. Цікава, што пра ўсё гэта разважаюць самі вясковцы. І мы бачым, чым дыскусія. Розныя думкі, розныя выказванні, а мэта адна: вясковыя людзі павінны жыць у тых жа жытнёвых умовах, што і гараджане. Пасёлак Верцялішкі — лепшы таму доказ. Ніхто не думаў, не марыў, што на месцы старэнькіх, з саламянымі стрэхамі хат будуць набудаваны шматпавярховыя дамы, вырастуць вытворчыя комплексы. Аказваецца, мары здзейсніліся, планы ажыццяўляюцца.

Але не толькі яны, дойліды, вырашаюць лёс забудовы вёскі. Тыя, хто нвёрда «асеў» на зямлі, таксама рэжысёры, прапануюць, як лепш, як прыгажэй «упісаць» у старажытны пейзаж новыя, сучасныя сілуэты.

Фільм «Твой дом на зямлі» — праблематычны, бо гаворка ў ім ідзе пра будучае калгаснай вёскі. Я асабіста лічу вялікім творчым дасягненнем рэжысёра У. Арлова тое, што ён так мэтанакіравана, творча, свосасабліва стварае партрэт вёскі і тых, хто перайначвае яе аблічча.

Гэта стужка, відаць, не была б такой цікавай і змястоўнай, калі б не сіхронныя эпізоды. Дыскусія пра архітэктурную сельскай мясцовасці — галоўная тэма. Рэжысёр У. Арлоў арганізаваў сход, на якім і абмяркоўваецца самая надзённая праблема. Будаваць шматпавярховыя дамы, ці наадварот, жыць у ранейшых двухпавярховых?..

Выказваюцца розныя думкі, розныя меркаванні. Адны лічаць, што лепш жыць на самым высокім паверсе, другія, наадварот, прытрымліваюцца думкі, што лацвей мець першы паверх...

Дыскусія пра архітэктурную вёскі — аснова тэлевізійнага фільма. Цікава, напрыклад, слухаць расказ Г. Заборскага — лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР. Увесь час адчуваеш дзелавы характар, прыціповы тон яго размовы. Герой фільма не проста расказвае. Ён сцвярджае, спрачаецца. Адчуванне суб'ектыўнага паміж ім і глядачом — яўнае.

Аўтары фільма пераканаўча паказваюць, што вясковцы хлебарабаў расце і ўмацоўваецца з кожным днём. А гэта — аснова поспеху. І што б ні рабілася ў гаспадарцы — падпарадкавана вырашэнню асноўнай задачы, у тым ліку — забудове калгаснай вёскі.

Заслугай рэжысёра У. Арлова трэба лічыць і тое, што ён усталяваў творчыя кантакты са спецыялістамі, якія супрацоўнічаюць у выпуску тэлевізійных фільмаў, прысвечаных калгаснікам. Гэту тэму ён распрацоўвае з А. Шабаліным, С. Барадоўскім. Журналісты, якія добра ведаюць праблемы сельскай гаспадаркі, удала спалучаюць сваё майстэрства з майстэрствам дакументальнага тэлеэкрана.

Сам рэжысёр гаворыць, што «матэрыял» даюць яму сцэнарысты, а дакладней — журналісты. Спалучэнне творчых намаганняў адных і другіх прыносіць радасць, задавальненне.

Гэта задавальненне міжвольна перадаецца і нам, глядачам. Улюбёнасць стваральнікаў фільма ў сваіх герояў адчуваецца ў кожным кадры. Тэма — моладзь асцядае ў калгасах і засноўвае свае традыцыі — асноўная. І яна найбольш цікавіць рэжысёра У. Арлова, які грунтоўна распрацоўвае яе ў сваіх стужках.

Праўда, нельга думаць, што ва ўсіх адносінах гэты карціна бездакорная. Ёсць і пралікі. Мне думаецца, што яе аўтары нярэдка адхіляюцца ад асноўнай тэмы. Сама назва, самыя першыя кадры наводзяць на роздум аб тым, як украяннеца архітэктурна ў вёскі. Але стваральнікі стужкі як бы кідаюцца ў розныя бакі, хапаюцца за розныя тэмы, замест таго, каб засяродзіць увагу на адной, галоўнай.

І ўсё ж, нягледзячы на асобныя недахопы, фільм «Твой дом на зямлі» — падзея ў жыцці беларускага тэлебачання значная.

Г. ЯКАУЛЕВА.

ВОБЛАКІ НАД СТРЭХАМІ

Гаворыць не толькі ён. Гавораць калгаснікі — жытльведы, механізатары, інжынеры, эканамісты... Кожны заклапочаны тым, якой будзе іх вёска.

Мне здаецца, што кадры кінахронікі, калі ў зямлянцы хлопчык рыхтуе ўрок, — самыя хваляючыя. Здзіўляе тая глыбокая прага да ведаў.

Аднак захапляе не толькі інфармацыя. Уманцэраваны ў стужку кадры маюць вялікі эмацыянальны напал. Вачамі сённяшніх вучняў рэжысёр нібы зазірае ў мінулае. Дзеці сямідзесятых даведваюцца аб справах адналеткаў тых далёкіх гадоў... На-мойму, гэта эпізод культуры мінацыйны. Бо ў ім — параўнанне сучаснага і мінулага, падвядзенне вынікаў плённай працы савецкага народа на ўсіх этапах камуністычнага будаўніцтва.

ПРЫСВЕЧАНА ГЕРОЯМ

«Ніколі не забудзем» — пад такой назвай на беларускім радыё пастаўлены спектакль. (Аўтар інсцэніроўкі і рэжысёр С. Гурыч). У яго аснове творы вядомых беларускіх пісьменні-

каў І. Шамякіна, П. Броўкі, І. Мележа, П. Панчанкі, Г. Бураўкіна. Гэта хваляючы расказ пра ўсенародны подзвіг у перыяд Вялікай Айчыннай вайны. У галоўных ролях заняты за-

служаныя артысты БССР М. Захарэвіч, М. Федароўскі, Л. Давідовіч, В. Белавосік, народная артыстка БССР Г. Макарава. З маладых — Ю. Аляхін, С. Нікіціца і іншыя. А. ПЯТРОВІЧ.

НОВЫЯ НАЗВЫ НА АФІШАХ

Беларускі дзяржаўны драматычны тэатр імя Якуба Коласа паставіў спектакль па п'есе балгарскай пісьменніцы Л. Мілевай «Налі лядыкі не спяць». На здымку — у ролях Матрошкі, Мядзведзі, Агняна, Бурана, Клоўна і яшчэ дзвюх Матрошан артысты Г. Рыбанова, Я. Шыпіла, А. Харкевіч, Б. Сяно, В. Цытлоў, Л. Пісарова і Л. Жаўнерава. Фота С. КЮХАНА.

Дзяржаўны рускі тэатр БССР імя М. Горькага паказаў спектакль па п'есе А. Твардоўскага «Васіль Цёркін». Сцэнічная кампазіцыя і пастаюна Барыса Луцкіна, мастацкае афармленне Юрыя Тура. На здымку — сцэна са спектакля «Васіль Цёркін». Фота Ул. КРУКА.

Югенія Барысава — малады тэатразнаўца, выхаванка Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута. На старонках «ЛіМа» выступае з артыкуламі ўпершыню.

СТЫХІЯ камічнага на сцэне заўсёды прыносіць радасць глядачам. Гэта ісціна пацверджаная і пастаноўкай высьлядай камедыі Жана Франсуа Рэн'яра «Адзіны наследнік» у Дзяржаўным рускім драматычным тэатры БССР імя М. Горкага. Яе аўтар — таленавіты вучань і пераемнік вялікага Мальера.

У гэтай п'есе ўсё іскрыцца смехам—і дыялог, і характары, і інтрыга. Высмейваючы недахопы і загану сучасных яму людзей і сацыяльныя норавы, Рэн'яр раскрывае магутную і згубную ўладу золата ў буржуазным грамадстве. Грошы разбураюць маральныя ўстоі, распальваюць ганебныя страці, калечаць чалавечую асобу. І тэатр тонка адчуў сацыяльную накіраванасць і асаблівае стылістыкі камедыі Рэн'яра, у якой зліліся ў адно цэлае прыёмы сюжэтай камедыі і камедыі характараў, стварыў яркі, востры спектакль. Традыцый у пастаноўцы п'ес Рэн'яра на савецкай сцэне практычна няма. Нашы тэатры аддаюць перавагу творам Мальера; Рэн'яр жа ставіўся ў нас лічаны разы. Гэта ўскладняе работу тэатра, але ў той жа час адкрывае прастору для фантазіі пастаноўшчыка і выканаўцаў.

Рэжысёр У. Маланкіна грунтоўнаца на імкненні стварыць маляўнічае тэатральнае відовішча з выкарыстаннем ўсяго багацця іскрыстай, жыццярэадаснай і з'едлівай п'есы Рэн'яра. Спектакль і сапраўды камедыйна, ён мае дакладны сцэнічны рытм, дынамізм у развіцці дзеяння. Мастакі В. Дзвігубскі і Ю. Тур жадаючы падкрэсліць стыль эпохі, прапанавалі лёгкую, прыгожую, без залішняй пампезнасці адзіную ўстаноўку на ўвесь спектакль. У цэнтры ўстаноўкі—невялікая ніша з двума ўваходамі-выходамі, з двума бакавымі лесвіцамі наверх. На заднім і бакавых планах сцэны фронтальна размешчаны габелены, на якіх вар'іруецца адзін і той жа сюжэт: кавалер і дама ў прыгожым паклоне. І спектакль пачынаецца з такога ж паклона дзейных асоб, якія паўтараюць позы намалёваных фігур. Стварэнне ўражанне, што фігуры ажылі, сьпілі з габеленаў...

Дзеянне развіваецца імкліва. Вынаходліва пабудаваная інтрыга захапляе залу. Персанажы робяць учыні дзіўныя, смешныя і каварныя. Характары герояў распрацаваны рэжысёрам У. Маланкіным і выканаўцамі

В. Філатавым, Ю. Ступаковым, В. Клебановіч, З. Асмолавай, З. Асмолаўскай, В. Саладзілавым, А. Бяловым, Ю. Сцяпанавым, А. Джалілавым падрабязна. Яны і па-тэатральнаму ўмоўныя, і па-жыццёваму верагодныя.

Найбольшы поспех выпадае маладому акцёру В. Філатаву — выканаўцы цэнтральнай ролі Жэронта. Ён нядаўна выступае ў складзе гэтага калектыву, аднак трэ-

правах тэмпературу, у пластычнай выразнасці, В. Філатаў прымушае нас забывацца, што ўзраставаю ролю іграе акцёр, якому няма яшчэ трыццаці. Яго рухі, жэсты выглядаюць натуральнымі ў прапанаваным ім камедыйнам партрэце героя.

...У каптане, начным каўпаку, спіной да глядача, паволі сыходзіць па лесвіцы, няўпэўнена абмацаваючы нагой кожную прыступку, стары Жэронт. Калі ён паварочваецца тварам да глядача, мы бачым праміністую ўсмешку. Настрой у яго цудоўны. Сёння ён адчуў сябе намогна лепш, чым учора. І з радасцю паведамляе плямешніку Эрасту (арт. А. Джалілаў) аб намеры... ажаніцца на юнай Ізабэле. Ён жа не ведае, што Эраст—яго сапер-

агнём палае мой агарак!»— гаворыць аб ім з'едлівая служанка Лізета (В. Клебановіч).

Але Жэронт не бачыць і не чуе нічога, акрамя Ізабэлы!

Акцёр, ставячыся нават спачувальна да свайго героя ў гэты момант, падкрэслівае наўнасць і шчырасць Жэронта, акружанага наслідкамі, якія чакаюць і прагнуць яго смерці.

Стары закаханы! Дарэчы, праз некаторы час ён з'яўляецца як хутка, як закаханы, адмовіцца ад свайго задумай жаніцца. Гэтаму ў немалой меры садзейнічаюць інтрыгі, якія пляце за спіной добрага дзядзькі спрытны плямешнік з данамогай свайго яшчэ больш спрытнага слугі Крыспена, ролю якога

дабрату і адданасць старому Жэронту.

Надзвычай дынамічна праходзіць сцэна ілікзавяшчання, у якой Ю. Ступакоў, В. Клебановіч, А. Джалілаў, В. Саладзілаў, А. Бялоў іграюць з поўнай творчай аддачай!

П'еса Рэн'яра разлічана на тое, што галоўная дзейная асоба—слуга Крыспен. Гэта ж ён і вядзе інтрыгу, рухае дзеянне. У спектаклі Рускага тэатра БССР імя М. Горкага адчуваецца своеасаблівы крэй — галоўнай дзейнай асобай стаў Жэронт у выкананні В. Філатава. Дзякуючы таму, што акцёр вылучыў у яго характары рысы трагікамічнай і тым у многім паглыбіў характарыстыку Жэронта, гэты персанаж стаў вельмі цікавы для глядачоў.

У раскрыцці сутнасці вобраза і ўсёй камедыі важную ролю мае фінальная сцэна, калі чытаюць ілікзавяшчанне... У ёй пачынаецца прасвятленне Жэронта. Ён накрэсе разумее, як ашукваюць яго ўсе акружаючыя, якія страшныя яны ў чаканні яго смерці і яго грошай. Раптоўная прасветленасць Жэронта—не зусім камічная сітуацыя. Ён—ахвяра свайго даверлівага сэрца.

Добра, што В. Філатаў узнімае камічны персанаж у момант прасвятлення да вышніх драматызму. Пачынаючы з глеўнага: «Пакінем лётаргію!», затым, выяўляючы прапажу кашалька, ён ледзь не на каленях просіць вирнуць яго, і сам унікаецца! І нечакана, зразумешчы нешта самае галоўнае, адмаўляецца ад кашалька і ад усяго на сцэне, стомлена махнуўшы рукой. Апынуўшыся сярод узрадаваных «наследнікаў», ён з жахам бачыць іх прарныя вочы... Яны могуць усё зрабіць, яны—забойцы!

На такой драматычнай нопе абрываецца—не капчаецца, а іменна абрываецца—востра-камедыйнае прадстаўленне, мовой мастацтва выбісцячы прысуд сацыяльным заганам таго грамадства, дзе грошы—гэта бог жыцця.

Югенія БАРЫСАВА.

...І ЛЁС ЧАЛАВЕКА Ў СВЯТЛЕ РАМПЫ

«АДЗІНЫ НАСЛЕДНІК» Ж. Ф. РЭН'ЯРА У ДЗЯРЖАЎНЫМ РУСКІМ
ДРАМАТЫЧНЫМ ТЭАТРЫ БССР ІМЯ М. ГОРКАГА

ба сказаць, што арганічна ўвайшоў у яго. Спектакль «Птушкі нашай маладосці» (Павел Русу), тры ролі ў казцы «Аліса ў краіне цудаў», Міхаіл Кудымаў у «Спатканні ў прадмесці» і другі забойца ў «Макбэце» — усё зроблена акцёрам прафесіянальна, грунтоўна. А поспех В. Філатава ў рэн'яраўскім вобразе пераўзыходзіць усе спадзяванні. Мабыць, не апошняе значэнне мела і сцэнічная абаяльнасць акцёра.

Прадметам яго даследавання ў рабоце над вобразам Жэронта стаў унутры свет, сутнасць чалавека, які абцяжараны багаццем і наслідкамі. Выканаўца знайшоў для свайго героя выразны знешні абрыс ролі: няўпэўненая старэчая паходка, характэрны бясколерны грым, своеасаблівае ітанацыя ў гутарковай афарбоўцы. Касцюм—просты і зручны—удала дапаўняе характарыстыку персанажа. Гэтыя чыста знешнія дэталі яшчэ больш канцэнтруюць увагу на ўнутранай сутнасці Жэронта, якая раскрываецца паступова, на працягу ўсяго спектакля.

Чалавек у нечым смешны і недарэчны, а ў нечым варты жалю, ён абмаляваны акцёрам без натуралізму і карыкатурнасці ў паказе хворага. Лёгка шарыць, крыху іроніі і сатырычнай завостранасці ў адлюстраванні вобраза—такі стыль ігры выканаўцы. Арганічны ў паводзінах і ў

ніх! Жэронт «акунаецца» ў прыемныя мары аб жаніцбе; яго твар сьвечыцца ад адчування гэтага бязмежнага шчасця. Кантраст палкага духу і хілай пласці стварае востра камічны эфект.

Настрой летуценнай асалоды перапынаецца паведамленнем аб прыходзе Ізабэлы і яе маці. Жэронт з хваляваннем ускочвае, каб бегчы апагнацца. Ён вельмі спынаецца: на каду здымае пантофлі, заціскае яе ў руцэ, сідзе каптан. Ён смешны і недарэчны ў гэты момант... Камізм сітуацыі ўзрастае пры з'яўленні маладой жывыцы: Жэронт—Філатаў робіць рэверанс, потым яшчэ і яшчэ, пры гэтым падскоквае і размахвае рукамі і нагамі. Ён такі закаханы! Робіць крок да Ізабэлы. Яна адхіляецца. Ён гэтага не заўважае. «Якім

з бліскучым майстэрствам іграе Ю. Ступакоў. Яго Крыспен—гэта сапраўды «злы дух» камедыі, выселы нахабнік, надзелены кінучай энергіяй, здольны на смелыя выдумкі. Свабодна і лёгка паводзіць сябе на сцэне Ю. Ступакоў, выдатна перадаючы прыроду рэн'яраўскага камізму, своеасаблівае характары Крыспена. Багата творчая фантазія акцёра дае магчымасць апраўдаць самыя нечаканыя пераўвасобленні Крыспена—то ў нармандскага «двараніна», то ў «баранесу», то ў «Жэронга».

Абаяльная і жыццярэадасная ў ролі служанкі Лізеты партнёрша Ю. Ступакова—Вольга Клебановіч. Яе геранія—вострая на язык, хітрая і жвавая. Разам з тым актрыса надае і высакароднасць Лізэце, падкрэсліваючы яе

ШЛЯХІ БРАТЭРСТВА

ПРЭМЕРА СПЕКТАКЛЯ «АПОШНІЯ СУНІЦЫ У ЖНІЎНІ»

Беларускія тэатры падрыхтавалі шэраг работ, прысвечаных 30-годдзю Перамогі. У іх ліку — пастаноўкі п'ес вядомых савецкіх аўтараў, папулярных драматургаў з розных рэспублік нашай краіны: «Нашэсце» і «Лёнуша» Л. Ляонава, «Вернасць» В. Бергольц, «Не трывожся, мама!» Н. Думбадзе і інш.

Створаны і арыгінальныя спектаклі паводле твораў В. Быкава і А. Дзялендзіка: «Апошні шанс» (Гродзенскі драматычны тэатр. Акадэмічны тэатр імя Я. Купалы) і «Апошнія суніцы ў жніўні» (Магілёўскі драматычны тэатр).

Карэспандэнт «ЛіМа» гутарыў з рэжысёрам гэтага спектакля Уладзімірам Караткевічам, які, у прыватнасці, сказаў:

— Магілёўскі тэатр прысвяціў гэму мужнасці савецкага народа ў Айчынай вайне некалькі спектакляў. Але нам хацелася стварыць больш арыгінальную пастаноўку на гэту тэму. Восемь мы і дамовіліся з драматургам А. Дзялендзікам, каб ён спецыяльна для нашага тэатра напісаў п'есу.

— ЧЫМ АДМЕТНА ГЭТАЯ П'ЕСА?

— Нас зацікавіў яе не «мемарыяльнасць», а лірычны матэрыял, таму і выбралі «Апошнія суніцы ў жніўні», дзе непахіснасць народнага духу ў многім выяўляецца праз узаемаадносінны маладой партызанкі Вольгі і славацкага салдата Андрэя. Спэцыяльна, што спектакль, праца над якім ішла так шчыра і плённа, будзе прыняты гляда-

На здымку — выканаўцы галоўных ролей артысты Ул. Корпусь, Л. Хадзянкова, аўтар п'есы «Апошнія суніцы ў жніўні» А. Дзялендзік і пастаноўшчык спектакля Ул. Караткевіч пасля прэм'еры. Фота А. ГОЛЬША.

чом з таноў ж цеплынёй, з якой увасабляюць на сцэне акцёры сваіх герояў.

— КАГО ВЫ, ЯК РЭЖЫСЁР, МАГЛІ Б АДЗНАЧИЦЬ У ГЭТЫМ СПЕКТАКЛІ?

— Адчуванне задаволенасці акцёрскай работай, калі яна адпавядае задуме пастаноўшчыка, мне здаецца, не трэба утойваць. Таму выказваюшы ўдзячнасць калектыву за самаадданую працу, назаву выканаўцаў галоўных ролей: гэта — Ул. Корпусь

— Андрэй, Л. Хадзянкова — Вольга.

Мне заўсёды радасна быць «саўдзелнікам» у такой надзвычай цікавай справе, як з'яўленне арыгінальнага спектакля — ад нараджэння п'есы да прэм'еры.

Работа над спектаклем па п'есе А. Дзялендзіка «Апошнія суніцы ў жніўні» была спрабай далучыць свой голас да гімна народа-стваральніка, народа-пераможцы.

ШКОЛА АДЗНАЧИЛА ЮБІЛЕЙ

Гэты дом на вуліцы Чалюсцінцаў у аўтазаводскім гарадку Мінска ведаюць многія. Тут знаходзіцца дзіцячая музычная школа № 2 імя М. І. Аладава, якой сёлета споўнілася дваццаць пяць гадоў. Цяпер тут па дзённым і вячэрнім аддзяленням вучацца 740 чалавек.

У гонар юбілею былі праведзены канцэрты. У зале Беларускага кансерваторыі выступалі лепшыя калектывы, ансамблі, асобныя выканаўцы. У філармоніі сваё майстэрства выяўлялі школы дэманстравалі ў суправаджэнні Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра БССР.

Прагучаў новы твор П. Падкавырава — Трэці канцэрт для скрыпкі з аркестрам, які напісаны кампазітарам на просьбу выкладчыкаў спецыяльна да юбілею. Упершыню ў Мінску быў выкананы канцэрт англійскага кампазітара А. Раўлі для фартэпіяна з аркестрам. Сольную партыю выканаў вучань чацвёртага класа Алег Сацукевіч.

У канцэртнай зале Беларускага кансерваторыі адбыўся ўрачысты сход, прысвечаны юбілею. З дакладам на ім выступіў дырэктар школы, заслужаны дзеяч культуры БССР В. Варатнікоў.

У нумары штотыднёвіка «ЛіМ» за 14 красавіка быў надрукаваны артыкул намесніка начальніка Упраўлення культуры і мастацтваў Міністэрства культуры БССР П. К. Дубовіка «На самым лепшым месцы...» У ім аўтар уздымаў надзвычайныя пытанні, звязаныя з далейшым удасканаленнем работы на мастацкаму афармленню асветных і клубных устаноў.

Сёння мы працягваем гаворку на гэту тэму.

ПРАБЛЕМЫ, якія ўзняты ў артыкуле П. К. Дубовіка, сёння як ніколі актуальныя. Правільна гавораць у народзе, што лепш адзін раз убачыць, чым сто разоў пачуць. Гэты афарызм у поўнай меры датычыцца і нагляднай агітацыі. Больш чым

Больш увагі праблемам нагляднай агітацыі пачалі надаваць партыйныя і савецкія органы. Напрыклад, Любанскі РК КПБ і райвыканком разгледзелі, як выкарыстоўваюцца сродкі калгасаў, саўгасаў, прадырмействаў раёна для афармлення нагляднай агітацыі і гаспадарак і ўста-

аформленых безгустоўна, неахайна, прычым многія з іх экспануюцца недапушчальна доўга, у выніку чаго наведвальнікі прывыкаюць да іх і перастаюць заўважаць.

Прычынай гэтага, на наш погляд, з'яўляюцца аб'якавыя адносіны да пытанняў нагляднай агітацыі тых, хто ўзначальвае ўстановы культуры і недастаткова патрабавальнасць і дапамога ў гэтай справе з боку мясцовых Саветаў, кіраўнікоў гаспадарак. Не сакрыт, што сёння нават у сельскіх клубках, размешчаных у старых будынках,

існуюць цяжкасці ў набыцці фарбаў, інструменту і іншых матэрыялаў для афарміцельскіх работ.

Даўно наспела патрэба адкрыць рэспубліканскі базісны магазін для продажу ўстановам культуры па безнаўдому разліку ўсіх неабходных для афармлення матэрыялаў, культінвентару і т. п.

Другая праблема для майстарань — адсутнасць у вобласці метадычнага цэнтра, які мог бы каардынаваць іх дзейнасць, разглядаць эскізы, арганізоўваць для мастакоў-афарміцеляў семінары, творчыя канферэнцыі, шырокі абмен вопытам мастацкага афармлення. Надрэна было б лепшую мастацка-афарміцельскую майстарню ў вобласці зрабіць базавай.

Паграбуе неадкладнага вырашэння з боку Міністэрства культуры БССР пытанне ўстаўлення адзіных расправак на выкананне мастацкіх работ, вызначэння іх пераліку і зацвярджэння тыпавога наладжэння аб майстарнях.

У 1975 годзе ў Барысаве, Слуцку і Салігорску плануецца адкрыць дзіцячыя мастацкія школы. Гэта вельмі добрае пачынанне і яго трэба ўсяляк падтрымліваць. Павучанне дзяцей малыванню — пачатак падрыхтоўкі будучых мастакоў. Акрамя таго, мастацкія школы — гэта цэнтры, якія змаглі б аб'яднаць вакол сябе мастакоў-аматараў, майстроў народнай творчасці, а выкладчыкі гэтых навучальных устаноў сродкамі прапаганды мастацкай культуры — аказваць уплыў на розумы і сэрцы людзей, дапамагаць ім ясна ўявіць задачы камуністычнага будучыцтва.

Хочацца сказаць і аб апэратыўнасці нагляднай агітацыі. Сённяшні стан не жадае шмат лепшага. Сутнасць заключаецца ў тым, каб неадкладна інфармаваць насельніцтва аб палітычным, эканамічным і культурным жыцці ў нашай краіне і за рубяжом, аб мінулых і маючых адбыцца падзеях.

Ці трэба ў дадзеных выпадках ў ўстановах культуры афармляць капітальныя стэнды? Думаецца, не. Іх цалкам можна замяніць выпускам інфармацыйных плакатаў, «маланак», «бавяых

лісткаў» і т. п., матэрыялаў для якіх служыць дадзеным статыстычнага ўпраўлення, фатаграфіі, ілюстрацыі з часопісаў або плакатаў, выкананых друкарскім спосабам.

У гэтым плане перад сельскімі ўстановамі культуры ў влікім даўгу абласныя дамы народнай творчасці і абласныя бібліятэкі. Чаму б, напрыклад, ім не арганізаваць апэратыўны выпуск метадычных лісткаў пад назвай «Выкарыстанне ў нагляднай агітацыі». І гэта былі б не проста матэрыялы тэкставага, апісальнага характару, а на мастацкім выкананні прыкладныя ўзоры плакатаў, стэндаў, іх загаловаў, схемы размяшчэння падзейных матэрыялаў і г. д. Ідзе, скажам, падрыхтоўка да выбараў у мясцовыя Саветы — неабходна паслаць у клубы метадыку і формы нагляднага афармлення куткоў, стэндаў, плакатаў на тэмы: «Наш раён ад выбараў да выбараў», «Выбары ў нас і за рубяжом», «Шчырасць буржуазнай дэмакратыі».

Трэба часцей наладжваць раённыя, гарадскія і абласныя агляды і выстаўні апэратыўнай нагляднай агітацыі, заахвочваць лепшых актывістаў-афарміцеляў дыпламамі, граматамі, прэміямі, расказваць аб іх у друку, па радыё і тэлебачанні.

За апошні час пачалі праводзіцца абласныя, рэспубліканскія і ўсесаюзныя выстаўкі ўзораў нагляднай агітацыі. Гэта добрая справа, але большасць сельскіх маляроў іх не бачыць. Добра было б, напрыклад, выдаваць па выніках такіх выставак камітэтыраваных альбомы лепшых узораў нагляднай агітацыі і рассылаць іх у раёны, а таксама арганізоўваць творчыя канферэнцыі па гэтых пытаннях.

Вырашэнне пералічаных праблем, несумнінна, дапаможа нагляднай агітацыі ў культасветустановах выконваць функцыі калектыўнага агітатара, прапагандыста і арганізатара.

М. РОЗУМ,

намеснік загадчыка даведачна-інфармацыйнага аддзела Беларускага навукова-даследчага інстытута навукова-тэхнічнай інфармацыі Дзяржплана БССР.

ПРАФАСАД І ІНТЭР'ЕРЫ

1.200 клубных устаноў і столькі ж бібліятэк дзейнічаюць сёння на тэрыторыі Мінскай вобласці. У іх шматграннай масава-палітычнай рабоце вялікую ўдзельную вагу займаюць пытанні, звязаныя з нагляднай прапагандай і агітацыяй.

Мы можам прывесці шмат прыкладаў становага вырашэння гэтых пытанняў. Назавём Маладзечанскі раённы Дом культуры, Петрышкавіцкі і Круціцкі сельскія дамы культуры, Лашанскі сельскі клуб, Барыслўскую, Маладзечанскую цэнтральныя гарадскія, Крупскую, Дзяржынскую, Нясвіжскую раённыя, Бярэзіцкую, Мядзельскую дзіцячыя, Талькаўскую, Скрыль-Слабадскую, Сноўскую, Паплаўскую сельскія бібліятэкі. Стэнды, плакаты, лозунгі ў іх заўсёды актуальныя і аформлены з густам.

Пытанні нагляднага афармлення клубаў і бібліятэк разглядаюцца на семінарах культработнікаў вобласці. За апошні час Домам народнай творчасці ў Вілейцы быў праведзены абласны семінар мастакоў-афарміцеляў, абласныя бібліятэкі арганізавалі семінар загадчыкаў чытальных залаў раённых, гарадскіх бібліятэк і загадчыкаў дзіцячых бібліятэк на тэмы: «Наглядная агітацыя ў масавай бібліятэцы», «Формы і метады нагляднай прапаганды літаратуры». Гэтыя ж пытанні сталі прадметам абмеркавання на раённых і гарадскіх семінарах.

ноў культуры, у выніку гэтага на наглядную агітацыю было выдаткавана каля 15 тысяч рублёў. Выканком Уздзенскага раённага Савета дэпутатаў працоўных, разглядаючы пытанне аб правільным выкарыстанні культурнага фондаў калгасаў, абавязку гаспадаркі раёна за іх сродкі аформіць падведмасныя культасветустановы маліўнічай нагляднай агітацыяй да 30-годдзя Перамогі.

Пры раённых дамах культуры створаны і працуюць 17 мастацка-афарміцельскіх майстарань, а ў Барысаве, Слуцку, Маладзечне, Капылі такія майстарні дзейнічаюць ад мастацкага фонду.

Упраўленне культуры распрацавала і накіравала ў культурына-асветныя ўстановы прыкладныя макеты стэндаў на прапагандзе галоснасці сацыялістычнага свабодства ўстаноў і работнікаў культуры, а таксама рэкамендуемыя ўзоры афармлення аб'яў, загаловаў стэндаў, плакатаў, кніжных і ілюстрацыйных выставак да 30-годдзя Перамогі. Несумнінна, што стварэнне амаль ва ўсіх раёнах мастацка-афарміцельскіх майстарань, правядзенне семінараў на нагляднай агітацыі, падрыхтоўка спецыяльных рэкамендацый у многім дапамагаюць зрабіць наглядную агітацыю больш цікавай, змястоўнай і эмацыянальнай.

На жаль, у некаторых клубках, дамах культуры, бібліятэках даводзіцца бачыць шмат стэндаў, плакатаў,

можна знайсці прыклады добрага абсталявання Інтэр'ера і нагляднай агітацыі.

У гэтым плане, думаецца, недастаткова выкарыстоўваюцца мастацка-афарміцельскія майстарні. Яны працуюць пакуль не на ўстановы культуры, у асноўным выконваюць заказы гаспадарак, розных арганізацый райцэнтраў і зусім нязначную частку для клубаў, спасылаючыся на невялікія аб'ёмы мастацкіх работ і адсутнасць грошай для гэтых мэт.

Сапраўды, на афармленне клуба або Дома культуры бюджэтных грошай аднукаецца вельмі мала. Сюды трэба прыцягваць сродкі гаспадарак і спецыяльныя сродкі дамоў культуры. Раённым аддзелам культуры неабходна склацці штогадовыя планы нагляднага абнаўлення і афармлення наава падведмасных устаноў культуры, дзе адлюстроўваць, якія з іх будуць аформлены майстарнямі, за чый кошт, а якія шляхам выкарыстання мясцовых магчымасцей.

Гаворачы аб мастацка-афарміцельскіх майстарнях, трэба адзначыць, што ў іх рабоце шмат нявырашаных праблем. Акрамя таго, што размешчаны яны яшчэ ў такіх прыстасаваных памяш-

Каля трохсот малавек навучаюцца зараз у Баранавіцкім музычным вучылішчы. У ім — добра абсталяваныя кабінеты, ёсць неабходная літаратура, створаны ўсе ўмовы для паспяховай

вучобы будучых музыкантаў. На адыміу — выкладчыца Галіна Іванаўна Кісель праводзіць урок са Святланай Шытар. Фота Р. АЛЫМБАВА.

На слядах выступленняў «Літаратуры і мастацтва»

«НАРОДНЫ МАЙСТАР ПРОСІЦЬ ПАРАДЫ»

Пад такім заглаўкам у штотыднёвіку «Літаратура і мастацтва» быў змешчаны артыкул В. Говара. Як паведамілі рэдакцыі дырэктар праектна-тэхналагічнага інстытута «Белмисцпрампраект» Н. Г. Каткоў і сакратар партарганізацыі І. Н. Лучанок, гэты артыкул абмеркаваны на пашыранай нарадзе адміністрацыі, партыйнай, прафсаюзнай і камсамольскай арганізацый інстытута, а таксама ў калектыве мастацка-канструктарскага аддзела.

Крытычныя выказванні аўтара ў асноўным правільныя. Работу над эскізнымі праектамі з-за адсутнасці творчых майстарань мастакі вымушаны выконваць у памяшканні аддзела за сваім рабочым сталом.

Стварыць у інстытуце майстарню для творчага пошуку і мастацкай прапрацоўкі на дадзеным этапе не прадстаўляецца магчымым па прычыне крайняй абмежаванасці плошчэй, шматгалінавага і разнапланаванага характару выконваемых работ. Зараз знаходзіцца ў стадыі ўзгаднення распрацаваная інстытутам спецыялізацыя творчых калектываў мясцовай прамысловасці БССР, у якой прадугледжваецца замацаваць за кожнай арганізацыяй пэўныя віды работ.

У адказе рэдакцыі адзначаецца, што аўтар артыкула не ўзяў пад увагу спецыфіку мясцовай прамысловасці, якая заклікана максімальна выкарыстоўваць мясцовую сыравіну, а

таксама адыходы вытворчасці прамысловых прадпрыемстваў для пашырэння асартыменту і павелічэння выпуску тавараў народнага спажывання. Гэтая спецыфіка якраз і абумоўлівае некаторыя абмежаванні мастака ў выбары сродкаў для ажыццяўлення тэхнічнай задумкі.

Што датычыць адмовы прадпрыемстваў ад засваення новых відаў вырабаў, распрацава-

ных інстытутам, то яны мелі месца да 1974 года. У сучасны момант гэты недахоп у рабоце аддзелаў інстытута ліквідаваны. Усе распрацоўкі, якія накіроўваюцца прадпрыемствам для ўкаранення ў вытворчасць, зацвярджаюцца мастацкім саветам і ўзгадняюцца з прадпрыемствамі, дзе вырабляюцца мастацкія тавары.

Кіруючыся пастановай ЦК КПСС «Аб народных мастацкіх

прамыслах» інстытутам «Белмисцпрампраект» сумесна з Упраўленнем мастацкай прамысловасці ММП БССР распрацаваны канкрэтныя мерапрыемствы па далейшаму развіццю мастацкіх прамыслаў Беларусі, у якіх прадугледжана стварэнне ў 1975—1976 гг. Цэнтральнай мастацка-эксперыментальнай лабараторыі пры Упраўленні мастацкай прамысловасці.

Эстрады ансамбль «Верасы» створаны пры Беларускай дзяржаўнай філармоніі два гады таму назад. У настрывініку 1974 года на фестывалі ў Маскве ён заваяваў званне лаўрэата.
Кіруе ансамблем В. Раічынскі.

Фота В. ХАРЧАНКІ.

У СЭРЦЫ НАРОДА

АГЛЯД ПІСЕМ НАШЫХ ЧЫТАЧОУ

У рэдакцыю газеты «Літаратура і мастацтва» паступіла шмат пісем ад чытачоў аб тым, як шлі надрыхтоўка да вялікага свята савецкага народа — 30-годдзя Перамогі над фашыскай Германіяй. Вось некаторыя з іх.

А. Дружкова, супрацоўніца рагачоўскай газеты «Камунар», у сваім лісце, пазваным «Мы памігам вас, героі!», расказвае, што толькі ў іхнім раёне налічваецца 60 брацкіх магіл. Не вярнулася з фронту каля пяці тысяч землякоў, расстраляна фашыстамі больш як 8 тысяч мірных жыхароў. Іх памяць свята ўшаноўваецца. Іх імёны не забыты...

Бязмежнай любоўю і павагай акружылі людзі тых, хто вярнуўся з «крывавых палёў» вайны. Ім аддаюць яны ўдзячныя пачуцці, павагу, адраджаюць вершы і песні. «Мы памятаем вас, героі!» — так называўся вечар, прысвечаны слаўным землякам-рагачоўцам, ратнымі подзвігамі якіх гваранца народ і краіна.

Усхваляваным, у прыўзнятым настроі, над дружным воплескі прысутных прайшлі ветэраны праз усю глядзельную залу Рагачоўскага раённага Дома культуры. Грудзі былых воінаў і партызан упрыгожваюць баявыя ордэны і медалі — адзнакі іх мужнасці і гераізму...

Размову пра герояў-ветэранаў, аб тым, што яны жаданыя госці ў любым калектыве, вядзе ў сваім лісце студэнт Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта **К. Усовіч.** Ён наведваў, як у актывнай зале абласной бібліятэкі імя **М. І. Лейніна** з поспехам прайшоў вусны часопіс «Мужнасці вечны агонь». Перад чытачамі выступілі генерал-маёр у адстаўцы, кавалер ордэна **Лейніна**, двух ордэнаў Чырвонага Сцяга, Айчынай Вайны і II ступеней, таксама двух ордэнаў Чырвонай Зоркі і многіх іншых баявых узнагарод **А. І. Мажанштэйн**; Герой Савецкага Саюза, гапаровы грамадзянін чэхаславацкага горада **Медзілаборнэ**, дырэктар Гомельскай СШ № 2 **Б. Ф. Калач** і аўтар многіх нарысаў і апавяданняў пра Вялікую Айчынную вайну, былы камандзір разведатрада **А. З. Духанін.** Яны падзяліліся ўспамінамі пра час і пра сябе...

У дасланым у рэдакцыю лісце старшы навуковы супрацоўнік Барысаўскага краязнаўчага музея **Ж. Гілевіч** расказаў аб тым, як ствараўся ў 17-й сярэдняй школе г. Барысава музей гісторыі 125-га гвардзейскага бамбардзіроваўчага палка імя Героя Савецкага Саюза **М. М. Раскавай**, які быў удастоены назвы «Барысаўскага» за выдатныя поспехі ў баях на Бярэзіне ў чэрвені 1944 года.

А пачалося ўсё з перапіскі вучняў з ветэранамі, пачаліся сустрачкі, вусныя часопісы. Навуковыя супрацоўнікі краязнаўчага музея пачалі аднарадова выступаць перад вучнямі школы, а вучні набывалі па экскурсіях у краязнаўчым музеі, каб глыбей пазнаёміцца з матэрыяламі аб вызваленні Барысаўшчыны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У выніку актыўнай перапіскі былі лётчыны прыслалі цікавыя экзэмпляры: фотаздымкі ваянных гадоў, дакументы, бартавы журнал, гімнасцёрку, шыбель, форменную суценку, шлемфоны, авіярыборы з самалётаў, мадэль самалёта «Пе-2», на якім ваяваў, і шмат іншых матэрыялаў. У лютым 1974 года ў школе набыла ветэран палка мінчанка **А. К. Старавойтава.**

У зале Перамогі Гомельскага абласнога краязнаўчага музея пад засепо баявых сягоў дывізіі, якія ўдзельнічалі ў вызваленні Гомельшчыны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і якія атрымалі назвы «Гомельскіх», адбылося ўрачыстае ўручэнне новых камсамольскіх білетаў узору 1975 года вялікай групе камсамольцаў — навучнікаў Гомельскага музычнага вучылішча імя **Н. Ф. Сакалоўскага.** Сакратар Цэнтральнага райкома **ЛКСМБ** Гомеля **Зоя Аляксееўна Шарова** ў сваёй уступнай прамове падкрэсліла вялікае значэнне гэтай падзеі, якая адбываецца менавіта ў такі час.

Ганаровае права ўручэння саміх білетаў было прадастаўлена прысутным на гэтай урачыстасці ветэранам партыі, грамадзянскай і Вялікай Айчынай войнаў.

Аб гэтым расказаў нам у сваім пісьме персанальны пенсіянер **М. Гатоўкін.** І яшчэ адзін цікавы

ліст з Гомельшчыны даслаў рэдакцыі **П. Рабянок** і **Я. Тулунаў.** Яны расказалі аб рабоце самадзейнай кінастудыі «Аматар», якая створана пры Гомельскай абласной вочна-завочнай школе.

Зранку да позняга вечара цячэ праз плошчу Працы, што ў Гомелі, людская рака. Людзі прыйшлі сюды, каб пастаяць ля помніка загінуўшым героям, каб аддаць даніну павагі і бязмернага прызнання тым, хто адстаяў у гады фашыскай павалы свабоду і незалежнасць Радзімы, хто аддаў жыццё за нашу радаснае і светлае сёння.

Сярод тых, хто прыйшоў нізка-пакланіцца загінуўшым героям, бачым **Ісаакаў** — **Лаўрэна Апанасавіча** і **Агану Рыгорэўну.** На вачах у іх слёзы. Тут, у брацкай магіле, ляжыць і іх сын — **Герой Савецкага Саюза** **Аляксандр Ісаака.** Гэта фрагмент з фільма «Памятаем» студыі «Аматар». Фільм знаёміць таксама глядачоў з памятнымі мясцінамі г. п. **Буда-Кашалёва**, цесна звязанымі з дзяцінствам і юнацтвам двойчы Героя Савецкага Саюза лётчыка **П. Я. Гадавачова** і віцэ-адмірала **В. П. Драздо.**

Аб тым, як у Слаўгарадзе арганізавалі выклікаючыя вечары, прысвечаныя 30-годдзю Вялікай Перамогі, расказала рэдакцыі **З. Барсукова.** Першы называўся «Салдатамі былі ўсе», другі быў прысвечаны тэме «Вялікая бітва пад Масквой». Яго адкрыў сакратар райкома партыі **А. А. Іваноўскі.** Ён зрабіў дэкларацыю «Гістарычнае значэнне вялікай бітвы пад Масквой». Ветэраны Вялікай Айчынай вайны **Г. І. Пракаповіч**, **А. Г. Сталіроў**, **Д. І. Пацёмкін** і іншыя расказалі аб сваім удзеле ў абароне Масквы, аб гераізме савецкіх людзей у тым цяжкім дні.

Ад імя камсамольцаў раёна выступіў **В. П. Шыманскі.** Ён запэўніў, што сённяшнія камсамольцы будуць вартымі прадаўжальнікамі гераічных традыцый старэйшага пакалення.

Уся наша краіна з гопарам і ўрачыстасцю адзначыла вялікае свята Перамогі над фашызмам. Жыве і ніколі не згасне ў сэрцы народа неўміручы подзвіг яе сыноў і дочок.

Мікола ФЕДЗЮКОВІЧ

ДРЭВА ПЕРАМОГІ

Яно звініць і свеціцца ўначы —
Радзімы нашай Дрэва перамогі!
Над ім гулі шалёныя трывогі
няўтольнай крыжаноснай саранчы...

Яшчэ і сёння попл не астыў
на ўсіх яго абпаленых мясінах...
О, колькі нашай горчы ўмясілі
яго — цяпер вячыстыя — лісты!

Няма той сілы, што б магла знявечыць
яго навечна... Сёння, як на веча,
мы да яго ідзём з далін і гор...

Людская памяць стала п'едэсталам,
яно закрасавала і дастала
сваім галаём да сонца і да зор!

ПЯРЭДАДЗЕНЬ

З трывожнай цемры эмігранцкай
глядзеў упэўнена на ўсход;
у позірку — адно:

змаганца,

у кожным жэсце — за народ...

Баі за будучыя святы,
пажары ў вёсках, гарадах,
разважлівасць і «вал дзевяты» —
усё ўмясіў ён у грудзях.

Штогод,
штодзень,
і штохвілінна
народны гнёў

не спаў,

а спеў,—

і вось у дрэвах,
на галінах
ужо бруіць паўстання спеў...
Ён добрым весткам з Петраграда,
як песні ластаўчынай,

рад...

Бяссонна,
пілына,
безаглядна —
у навалічыны Петраград!
Цяка насустрэч
без аніскі
людзей нястрымная рака...
Пярэдадзень.
Вакзал Фінляндскі...
Ільіч.
І гул браневіка!...

ЯСНАЯ ПАЛЯНА

Над Палянай Яснай —
хмары, дым...
Над Палянай Яснай —
вечер стогне...
П'яны ўрач-расіст —
як мыш,
руды —

заваліўся ў локі **Льва Талстога!**

Стол,
дзе ён пісаў «Вайну і мір»,
бы крывёй,
густым віном заліты!

Афіцэр —
укармлены вампір —
за сталом тым спіць,
нібы забыты...

Варварству
і тут няма мяжы!

Нашых войск ірукоца навалініца!
Але вораг,
перш чым пабяжыць,
над сялібай

хоча наглуміцца.

«Падпаліць!» —
загадае вандал,
твар яго

ад страху,
быццам з воску...

Дол дрыжыць,
світалына ззяе даль —
нашы войскі

вызваляюць вёску!

Над Палянай Яснай —
ясны дзень:

вазаўжды —
ні скрухі,
ні трывогі;

і слядоў варожых — анідзе...

Да **Талстога**
нашы тут дарогі!

Перон ад кветак ззяў —
нібы рака

парой світалынай,
на пачатку лета...

Амаль ніхто цягнік не сустракаў
без яркага і пышнага букета!
Цябе сустраў я радасна...

і змоўк —
я кветкі падарыць табе не змог.
Даруй, каханая,—

у зале перапоўненай
сказаць не ўспеў,
дым зараз не змяно,
што твой букет

паклаў я
перад помнікам,
ля **Вечнага**,
саадацкага агню...

Незабыўнае імя **Маці**,
як гаючы глыток жыцця:
увершыню —
на губах дзіцяці,
прад канцом —
на губах баіца.

СМАГА

У той вады
і колер быў, і пах,
чым больш я піў —
хацеўся ўсё болей,
і толькі заставаўся на губах
спякотны прысмак
натуральнай солі.

Гарачыня, сухмень.
Так ніч жадаў —
за тры глыткі

апаражніў біклагу;

марская,
чужаземная вада
не наталяла смагу...
У жвір спадалі кроплі-капэжкі,
і голас быў знаёма-непаўторны,
ён у зямлі прасіў:
«Дай сіл,
каб жыць
і каб любіць цябе
так непатольна!»

Не магу забыць,
як у прастуджанай хаце
мы засталіся ўдвух:
дзядзька **Іван**
і я, трохгадовы...
Я паказваў яму
на сцяну,
якая патрэскалася ад выбухаў.
Але дзядзька **Іван**
не мог яе бачыць:
ён наміраў —
і цяжкое дыханне,
як шоргат іржавай пілы,
у ягоных пакутных грудзях
затухала...
А кубак і вядро прымерзлі да лаўкі.

СУСТРЭЧНЫ ПАГЛЯД

Сутонне сумных успамінаў
ахугала мой далягляд...
Але пачуў я голас сына —
з яго паглядам светласнім
ужо сустраўся мой пагляд...

Я не хацеў зняважыць словам
твой дом,
далёкі ад прыгод...

І раптам:
«Досыць. Не прыходзь», —
нібы штуршок з вяршыні стромай.
Ды і маўклівым недаверам
я не хацеў цябе зняважыць.
Не здолеў,
не паспеў заўважыць,
дзе той парог,
дзе тыя дзверы...
А выйшаў бы спячэсавы,
а вынес бы ўвесь боль адразу,
і недарэчную абразу
не выдаў б
ні жэст,
ні слова...

Момчыла Джэркавіч чалавек не малады, а уважлівым позіркам, з цёплай змысловай уменшчай на твары, ветааромка расказвае аб тым, што зроблена ім у справе прапаганды беларускай савецкай літаратуры ў Югаславіі — а таго часу, як ён упершыню наведаў Беларусь. Наш годзе — дырэктар аднаго з Белградскіх выдавецтваў, празаік, паэт, пастахова вывучае беларускую мову і перакладае творы беларускіх паэтаў на сербскахарвацкую. З вялікім задавальненнем пазнавае прыгожы томік выбранага Аркадзя Кулішова «Беларускія бярозкі». Кнігі зусім надаўна выйшлі ў выдавецтве, якое ўзначальвае Джэркавіч. Цяпер ён рытуе гэткую ж кнігу выбранага Матэіма Танка.

Заходзіць гутарка пра планы і на бліжэйшае будучас. Яны не менш цікавыя. Вырашана абмяніцца анталогіямі беларускай і сербскай сучаснай паэзіі.

Да майго нараджэння
Бацька свет абышоў.
Я не ведаю,
Што яго змусіла
На радзіму вярнуцца.
Усё, што прынёс ён, —
Гэта расказы аб свеце —
Вялікім, шырокім,
Як крысо яго світкі.
Стуліўшыся,
Слухаў я казку
Пра залатую матыку.
Нібы гукі дуды,
Голас яго
Патанаў ува мне —
З тым далёкім светам,
Дзе буйныя травы,
Бязмежны блакіт
І вялікае мора...
Цяжка было
Адшукаць на карце
След яго падарожжаў.

II.

Маці кволай была,
Ды разумныя вочы —
Дзве студні любові.
Бацька — рослы і зграбны,

I любіў ён зямлю
Па-бацькоўску пяшчотна.
Прыходзілі людзі,
Сядалі вакол ачага
І нягучны расказ
Доўга слухалі моўчкі —
З агеньчыкамі сумнення
І з вялікай цікавасцю.
Калі яны разыходзіліся —
Іх твары свяціліся
Задавальненнем,
Як поўня на небе.

III.

I цяжкі мае дні,
Як рака ў берагах,
Несучы свой багаж.
I ў іх плыні,
Аднойчы пачае,
Не ведала стомы жыццё.
Гады, як нявесты,
Былі прынабыныя,
I кветкі гарэлі
Усім спектрам святла
I струменілі водарам —
То адным, то другім —
У зменлівасці адвечнай.

IV.

Раптоўна ўшчалася вайна,
Званы зазванілі.
I мужчыны пайшлі
Правіць сваю кроў
На вайну, на граніцу.
За Бацькаўшчыну — казалі.
Невядомасць і страх
Падступалі да горла.
Што за слова «вайна»!
Што за рэзрух!
Мужчыны пайшлі,
Але скоро адзі за другім
У сяло навярталіся.
Урачыстасці не было,
Пра гераізм — ні слова,
I гуслі маўчалі,
Сажа на струнах ляжала.
А дзень, як дзень — хутка
Сур'ёзныя рэчы
Пераварылі ў гульню.
Чакалі, што скажа бацька,
Але, як крыніца ў гарах,
Мова яго перасохла.

V.

Куды гэта час імчыцца?
Ніжунца дні ў ружанец.

VI.

Розныя арміі
Нашу зямлю драгавалі.
Абрынуліся, нахлынулі
Бурамі і навадценнямі,
Пажарамі чырвонаяшымі.
Тоўпіліся ля мармурных гор,
Гоісалі на палянах,
Караскаліся на стромах —
Незнаёмыя, незлічоныя.
На выпасах забіралі
I рэзалі-паны статкі,
Разганялі нам птушак
На поўнях і на дугавінах.
Палохалі ў лесе звяр'ё,
У полі ўраджай знішчалі,
Кукурузу спаскуджвалі,
Каб мы без хлеба былі.
I дыхалі смерцю
Зямля і неба.
Мы пакідалі
Абжытыя хаты,
А вярталіся —
На астыльня папалішчы.

VII.

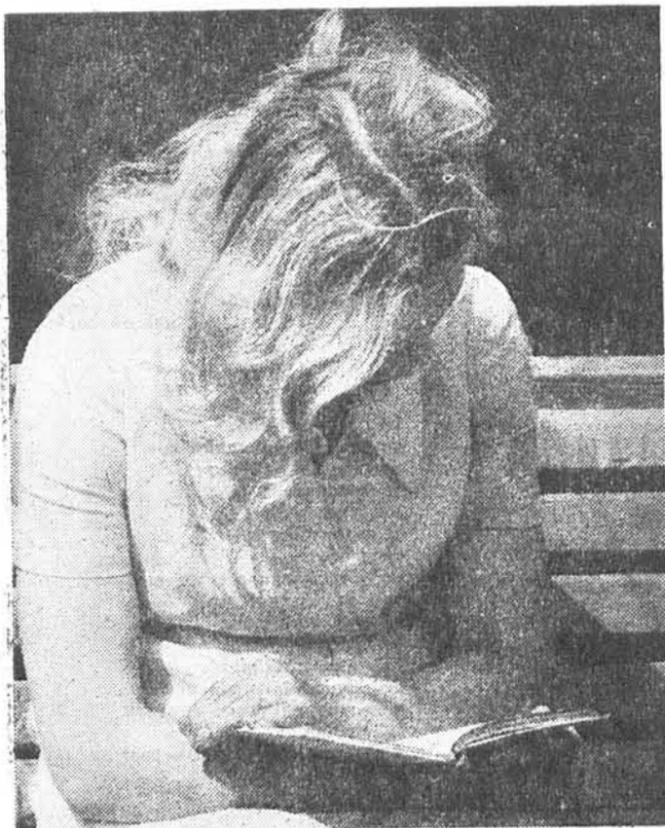
У грознай віхуры
Я хутка сталаў —
Не думкай, не целам,

АЎТАБІЯГРАФІЯ

I.

На чоўне старым,
Што Зямлёй завецца,
Я нарадзіўся бязвінны
Паміж чатырох сцен.
Так бацькі насадзілі
Яшчэ адно дрэўца
На сваёй Міліновічы —
На кавадку зямлі,
Як далонь чалавека.

ЧЫТАЮЦЬ МІНЧАНЕ...

Наша краіна самая чытаючая ў свеце. У нас чытаюць усе: і сівыя ветэраны, і тыя, хто толькі робіць першыя крокі ў вялікае жыццё. Чытаюць прозу і паэзію, цікавіцца дакументалістыкай і публіцыстычнымі артыкуламі. А паток інфармацыі штодня расце. Штогод з'яўляюцца новыя выданні. З імі хочацца пазнаёміцца, іх хочацца прачытаць. I вось адкладзены самыя неадкладныя справы і чалавек паглыбіўся ў чароўны свет ведаў. А бывае, што і часу свабоднага малавата. Тут таксама ёсць выйсце. Чалавек ёсць чалавек. Ён чытае ў трамваі і на стадыёне. А

Больш сэраам бялючым.
Браты мае ў горы пайшлі —
На ўсенародную бітву.
Я слухаў пра подзвігі іх,
Я — зялёны атожылак,
І цягнуўся душою
На голас далёкі,
Што даходзіў
Дубровамі, сцежкамі —
Нерэальны, ды чутны,
Нябачны, ды яўны.

VIII.

Кепскія весткі імгнення
Мінаюць адлегласці.
Куды не заўсёды
Праб'ецца звястун, —
Прыносяць іх ветры
І ціша бязмоўная.
У хмарны, дажджлівы дзень
Звяла тварам матуля...
Загінуў мой брат.
Чырваназорных людзей
Ён вадзіў за сабою
Па сцежках Рашана...
Дзе наша карэнне —
Там нам і баліць.
На Ібры, рацэ старажытнай,
Абмыла яго, прычасала
Русалка блакітнавокая.
І так жа зрабілася цёмна,
Краю журботны, цяры!
Як мала трэба прастору,
Каб выйсці насустрач жыццю,
А спаткацца са смерцю...
Мы і сёння чакаем яго,
А ён — ён ужо даўно
Стаў іменем на абеліску,
Стаў помнікам, зоркаю стаў,
У свет жывы увасобіўся.
І не прыходзіць...
Пякучыя раны
Працялі мяне наскрозь,

Рубцы засталіся —
Як боль-напамінак.

IX.

Счарнелы ад гора, памёр
Бацька, а потым і маці.
Корань, што даў жыццё,
Перарваўся, вярнуўся ў дол...
Як жа ўсё гэта сталася?
Не магу зразумець.
Толькі глыбока адчуў,
Што цяпер я — адзін,
І няма мне куды,
І няма да каго прыхінуцца.
Гняздо растрывушана,
Сокалы разліцеліся —
І кожны па-над сваёю
Вяршыняю кружыць,
То да скал прыпадаючы,
То спрабуючы буру адужаць,
А ў родных паселішчах песня
Пералічвае іх імёны,
І плача, і тужыць.

X.

Сярод вулічнай мітусні
Нярэдка я апінаюся
У палоне ўспамінаў,
У ціхім шэлесце дзён,
Што даўно адляцелі.
Нейкі сум невыказны
Мяне агартае —
Па смакоўніцах летніх,
Па гранатавых
І апельсінавых дрэвах,
Па ціхіх гаях аліўкавых,
Па сіне-празрыстых крыніцах
З імкліваю стронгай.
Нейкі шпнат мяне
Нечакана расчульвае.
І сам я не ведаю добра:
Ці гэта ўсё ява ці сон?

Вяртаюся з далечыні
На сцежкі-дарожкі старыя,
Ды там я — нібыта чужы,
Ніхто там не знае мяне:
Праходзяць і слухаюць
Словы мае раўнадушна.
А дні ўсё бягуць і скрыпяць.
Як старыя калёсы...
Так многа было ў жыцці
Усякіх падзей-прыгод —
І нічога пра іх не сказаў.
Можа, пазней калі-небудзь.

XI.

Раптурзана ўсё ўва мне.
Але — я далей іду
Няроўнай сцяжынай лёсу,
З рэшткамі сноў трывожных.
Што воблік жыццю надае?
Мы, людзі, і зоркі,
Паэзія і адмаўленне яе.
Усё часней я праходжу
Праз дзён завіхрэні
І не знаю, у што развезу
Сябе і свае імгненні.
Ці знайшоў хоць што-небудзь,
Чаго так у жыцці ханеў?
Ці, ашуканы, міма,
Не разгледзеўшы працяцеў?
Баюся песню закончыць.
О, фатальнае прадчуванне,
Што душу маю корчыць?
Хіба нельга ўздывацца прама
Да свайго высыпанання?
Мара мая, расцвітаеш ты
Пялёсткамі горкага цвету,
Ты — бадзёрая і нявразая
Ува мне і ў надзеях свету.

ЗНІШЧАЦЬ ШКОДНІКАЎ

Мы Чарвячкі,
Мы Чарвячкі,
Мы вельмі любім
Яблычкі!
Артур Вольскі.

Сад зялёны, сад удалы
Рос на ўзгорку ля ракі.
Туды рынулі навалай
Чарвякі,

хрушчы, жукі.

Я нахабства не стрываў,
Мужна з імі ваяваў,
А тым часам
Для Парнаса
Казку-байку напісаў.

НА ПІВА

Дастаў з кішэні грошы. Ста-
рапанна лічу... Жонка — побач.
Нібы не пазірае ў мой бок,
але хуценька пытаецца:

— Колькі?

— Ды вось... зарплата.

— Давай, не густа, не густа...
А табе ж куліць пешта трэба,
хоць летнік! Вунь гарачыня на
вуліцы якая! Ну, нічога, як-
небудзь купім. Мо прэмію ат-
рымаеш...

— Атрымаў.

— Колькі?

— Якраз... на летнік.

— О, малайчынка... Давай!
Усе тут?— Дваццаць, трыц-
наць... пяцьдзесят... Цудоўна!
Як ты думаеш, па нуцёўку ў
дом адначынку нашай дачуш-
чы хопіць? Ды не сярдуў!
Вось і табе... на піва!

Я. МІХАЙЛАУ.

ХОВАНКІ

Узрадаваны Бобіч
Пачаў хвастом віляць.
Яўген КРУПЕНЬКА.

Давай мы раз на лузе
У хованкі гуляць.
Узрадаваны Тузік
Пачаў хвастом віляць.

Як і заўжды вядзецца,
Сябры шукалі слоў.
А Тузік мой без слоў
Мяне ў выдавецтва
Са зборнікам павёў.

Рыгор ЯЎСЕВІЧ

«Я Ж АДЗІН...»

1
— Сідар Савіч...
— Чую, чую...
— Падпішыце накладную.
— Надбяжыце ў пяць гадзін.
Вас жа — многа,
Я — адзін.

2
— Сідар Савіч,
Шанаванне!
Неадкладнае пытанне...
— Пачакайце за ларогам,
Я ж — адзін,
А вас — так многа.

3
— Сідар Савіч!..
— Што такое?
— Просім шчыра, талакою...
— Спраў багата мне якраз,
Я ж — адзін,
І — многа вас.

4
Сідар Савіч крадзе час
У дзяржавы і у нас.
За штаны б узяць такога,
Ён — адзін,
А вас жа — многа...

Канстанцін КОНДРА

Малдавія.

Кот-мастак

Кот-мастак
Шмат зім і лет
Піша з тыгра
Свой аўтапартрэт.

Лепшы аратар

У лесе адбыўся конкурс на
званне лепшага аратара. Папу-
гай і Варона гаварылі доўгія
прамовы, укладваючы ў іх усё
сваё майстэрства.
Леў рынуў усяго адзін толь-
кі раз і... і атрымаў першую
прэмію.
За пераканаўчасць.

МІМАХОДЗЬ

Уваходзіў у ролю строгага
начальніка і... выходзіў з сябе.
Кажуць: добра смяецца той,
хто смяецца апошнім. А дзе
можна стаць у чаргу?

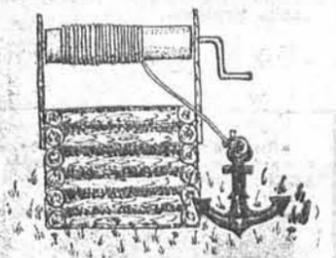
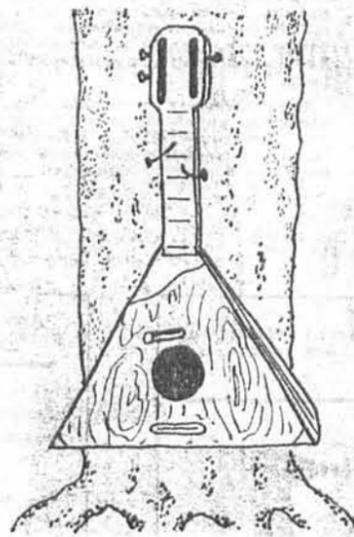
Асядлаў Пегаса з адзіным
імкненнем — хутчэй перасесці
на ўласны аўтамабіль.

Б. КАВАЛЕРЧЫК.

здараецца і так, што на...
рабоце. Такая прыцягаль-
ная сіла ў кнігі...

Давайце ж і мы, сябры,
зробім невялічкае пада-
рожжа ў гэты прывабны
свет. Возьмем з сабой
нашага няштатнага фота-
карэспандэнта Ігара Паў-
лава, які пазнаёміць нас
з чытачамі-мінчанамі.

БЕЗ СЛОЎ.

Малюнкi Э. ЯЎНЕВІЧА.

СУСТРЭЧЫ, ПОШУКІ, АДКРЫЦЦІ.

НАВУКОВЫЯ ПРАЦЫ ПОЛЬСКАГА ВУЧОНАГА

400 ТЫСЯЧ ПРЫКАЗАК І ПРЫМАВАК

ГРОДЗЕНСКАЯ ЗНАХОДКА

ЖАМЧУЖЫНА НАРОДНАЙ МУДРАСЦІ

Гадзіннік са старадаўнім боем быццам хацеў напамінаць гэтым двум людзям, што час позы. Даўно закіпеў самавар, дзесятыя сны бачылі дамачадцы, а яны ўсё сядзелі за сталом і гаварылі, гаварылі...

Натану Рыбану цікавым было ўсё ў каленцы Мікіты Якімавіча Асташкі. Вядомы ўкраінскі пісьменнік нарыстаў ёю пры рабоце над кнігай «Памылка Анара дэ Балыжан», а ў гістарычнай дыялогі «Днепр» уклаў у вусны герояў больш чым 60 прыказак, сабраных яго субесіднікам.

Каленцыя М. Я. Асташкі не маленькая: амаль 400 тысяч прыказак і прымавак 30 народнаасцей свету! «Усе зярніце, буніне, як сам жэмчук», — ахарактарызаваў гэты рэдкі збор доктар філалагічных навук, прафесар В. М. Сідзельнік.

Захапленне прыказкамі і прымаўкамі прабудзілася ў Мікіты Якімавіча трыццаць гадоў таму назад. Быў ён тады дырэктарам «Асінтарфу» на Аршаншчыне. Прыйшла да яго ў кабінет са сабей ірыдай на майстра добрая работніца Юлія Пацекіна.

— Гаварыла яна напеўна і ўсё прыказкамі, — успамінае М. Я. Асташка. — Здаецца, і дзесяці мінут не прайшло, а я ўжо запісаў восем прымавак. Пазней, як толькі на сходках яна прасіла слова, я тут жа браўся за аловак.

Хутка не халіла сшытка, каб запісаць трапныя выразы, якія сустракаліся ў кнігах, у жыцці. Гэтай стражніцы «захапленца» ўся сям'я. Дзеці (іх у Мікіты Якімавіча чацвёра) папярэлі каленцыю афарызмамі з баен і казан.

А сам ён усё расшыраў геаграфію пошуку. Каб сабраць, напрыклад, хітрыя, трапныя прыказкі і прымаўкі народаў Усходу, давялося перачытаць шэсць тысяч тамоў. У хуткім часе ў Смаленскім кніжным выдавецтве выйшла кніга, у якой

было апублікавана 70 тысяч прыказак і прымавак, сабраных М. Я. Асташкам. З усіх канцоў паліцелі да яго пісьмы.

Васьмігадовы хлопчык з далёкай сібірскай станцыі Казульскі прыслаў бандэроль: на кавалку шпалеры наклеены ўсе прыказкі і прымаўкі, якія ён выразаў з дамашняга календару. Смаленскі стараныхарка за подпісам «Матруна» прыслала толькі адну прымаўку, але яна аказалася сапраўднай знаходкай: «А дзе відаць, што на вярбе грушы, а дзе чываць, каб дзкі, ды добры чалавек!».

М. Я. Асташка зацікавіла паходжанне ўстойлівых фразеалагізмаў — выразы, якія мы ўжываем не задумваючыся. І адкрыўся свет цікавы і дзівосны.

Часта гавораць: «Попасть впрасак». Але нямногія ведаюць, што выраз гэты нарадзіўся ў Рязьне, у пачатку саракавых гадоў мінулага стагоддзя. Праці ў той час прама на вуліцах, дзе ўстаўлялі прасакі — канатныя вярэвочныя станы, на якіх сукалі плянку. Здаралася, заедзе хто ў прасакі, і ні назад, ні ўперад не выбрацца. Ужо і прасакі даўно няма, але мы гаворым так, таму што выраз проста і трапіна характарызуе пэўную жыццёвую сітуацыю.

Збірае каленцыянер народныя анекдоты, песні, жарты...

Чэраць вена прапрацаваў М. Я. Асташка дырэктарам «Асінтарфу». І хоць па адукацыі не філолаг, фальклор цікавіць яго ўсё жыццё. Цяпер ён на пенсіі, але любімага занятку не пакідае. Часта дамагаюць яму ў гэтым і незнаёмыя людзі. Сюды, на цэную вулічку ў Магілёве, прыходзяць пісьмы з усіх кутноў краіны, з Польшчы, Балгарыі. Многія памечаны проста: «Магілёў, збіральніку прыказак і прымавак». Але яны заўсёды знаходзяць аловак.

Л. ЛАМСАЛЗЕ,
кар. БЕЛТА.

г. Магілёў.

НОВАЕ ЖЫЦЦЁ ШЭДЭЎРАЎ

На двухметровых палотнах у поўны рост партрэты жанчын, мужчын... Іх каля 50 — шэдэўраў старажытнага жывапісу, створаных непадомымі майстрамі з Гродна. Пасля доўгіх і цяжкіх рэстаўрацыйных работ карціны зноў набылі жыццё.

— Чатыры галы назад, — расказвае мастацтвазнаўца і рэстаўратар С. В. Ямшчыноў на рэспандэнтў БЕЛТА. — у снепе былога Гродзенскага манастыра было выяўлена некалькі дзесяткаў старадаўніх палотнаў, створаных у канцы XVI — пачатку XVIII стагоддзяў. Знаходзіліся яны ў вельмі запущаным стане. На прагілым палатне не трымалася фарба, лак паціямнеў, скрозь пыл і бруд ледзь бачныя контуры малюнкаў. Але і па гэтых даных спецыялісты маглі меркаваць аб незвычайным майстэрстве мастакоў. Такое адкрыццё, як гэта калекцыя, здараецца не часта. Было вырашана рэстаўраваць карціны.

Дзяржаўны мастацкі музей БССР звярнуўся за дапамогай да спецыялістаў Масквы і Ленінграда. У сталіцы выраставанне гродзенскіх знаходак было даручана брыгадам, якімі кіравалі вопытнейшыя майстры А. А. Зайцаў і С. С. Чуракоў.

40 палотнаў у поўным сэнсе слова вярнуліся з «небыцця». Удалося аднавіць надпісы на карцінах і даведацца, хто намалюваў на іх. Выратаваныя палотны — перш за ўсё цудоўны жывапіс, выкананы мінеральнымі фарбамі, вельмі рэдкімі шпелер. Але хто іх аўтары? Пакуль што папярэдне названы толькі адзін — Ануфый Хацін, майстар сярэдзіны XVII вена.

Падрыхтавана выстаўна гродзенскіх шэдэўраў, якая пойдзе спачатку ў Маскву і Ленінградзе, а затым яе ўбачаць аматары жывапісу Беларусі.

г. Масква.

ПРА НАС—З САРДЭЧНАСЦЮ

У Познаўскім універсітэце працуе вядомы польскі славіст, доктар навук, прафесар кафедры рускай філалогіі Лешак Асоўскі. Гэты едзіны і сардэчны чалавек праз усё сваё жыццё прабле шырую сімпатыю і спробуючы прывязацца да Беларусі, не перада і яго роднай мовы. Воды, ніхто з замежных даследчыкаў не прысвяціў беларусістыцы столькі ўвагі, як ён.

Ды гэты і не даўна, калі ўлічыць пэўныя асаблівасці яго біяграфіі. Лешак Асоўскі нарадзіўся ў вясевіку 1905 года ў Варшаве. Дзіцячыя і юнацкія гады правёў на поўдні Савецкай (весеа Макраіны былой Кіеўскай воласці), дзе быццам яго прыватныя служэцтвам у адной з прыватных фірмаў. Тут, спробуючы з вясковымі аднагодцамі, малы Лешак звесці млендосы дыялект беларускай мовы, імят стала яму блызым на ўсё жыццё. Навучанне ў Слуцку, а потым у Ільвіцы зацікавала ўражанні дзіцяства, вынікала зацікаўленасць да больш глыбокага вывучэння культуры і мовы ўсходніх славян, асабліва беларускай.

Атрымаўшы ў 1925 годзе ўрадоўнае адзінства ў Варшаве, Л. Асоўскі вярнуўся вучыцца на аддзяленне славянскай філалогіі Познаўскага універсітэта (1925—1929). Ужо з першага курсу ён прысвяціў сябе рускай і беларускай мовам.

У 1931 г. на старонках часопіса «Люд Словіцкы» выйшла першая яго друкаваная праца «Беларускі дыялектныя формы І-й асобы множнага ліку цяперашняга і будучага часу тыпу ідэм, будэм», за якую атрымаў ступень магістра. У якасці доктарскай (кандыдацкай) дысертацыі была абрана праца «3 дыялектных даследаванняў над беларуска-польскім моўным шараганам». 1932—1934 гг. Л. Асоўскі правёў у лінгвістычнай спецыяльнай ў Балгарыі. У 1945 г. ён абліта-

ваўся, г. ан абраніў доктарскую дысертацыю ў Кракаве, а ў 1946 г. атрымаў падвышайным прафесарам.

Самастойная педагогічная дзейнасць Л. Асоўскага на універсітэтах пачынаецца ў 1934 г.: выкладчык беларускай мовы ў Кракаве (1934—1935), выкладчык балгарскай мовы ў Львове (1935—1941), ад'юкт і выкладчык усходнеславянскай моў у Кракаве (1945—1946); прафесар, загадчык кафедры ўсходнеславянскай філалогіі Вроцлаўскага універсітэта і адначасова Вышэйшай школы педагогічнай у Аполі (1956—1961). З 1964 г. працуе ў Познаўскім універсітэце, дзе кіруе кафедрой рускай філалогіі. Прафесар прымае актыўны ўдзел у навукова-грамадскім жыцці народнай Польшчы, з'яўляючыся членам Камітэта мовазнаўства і Камітэта мовазнаўства ІАН, членам навуковых таварыстваў і рэдакцый мовазнаўчых часопісаў.

Дзіцячыя і юнацкія гады, праведзеныя ў Беларусі, а таксама шматлікія дыялекталогічныя экспедыцыі на Палессе аказалі прыяметны ўплыў на тэматыку навуковай творчасці прафесара Л. Асоўскага. З ліку звыш 40 навуковых работ на славянскаму мовазнаўству 24 прысвочаныя пытанніам дыялекталогіі, амаамастой і гісторыі беларускай мовы. Найбольшую ўвагу аўтара прыцягла Палессе. На падставе вывучэння галоўным чынам дыялектных Гіштова — мифалагічных і лексічных асаблівасцей палесскіх гаворак ён прысвочае сувіль Палесся з Вадзіна і Чорнай Руссё, прадстаўляе моўныя праблемы Палесся і спрабуе вырашыць пытанне аб украінска-беларускай моўнай мржа.

Значную цікавасць уяўляюць яго артыкулы пра хроналагічны «вечанні» і «дзёнані», пра кантынгентны праславянскіх

спадчынны Т. А і е: пра цвердае вымаўленне праславянскіх спадчынны: зычны і і, е: пра пераход ы ў у пасля губных, пра гісторыю наасобных мифалагічных форм і слоў у беларуска-польскіх моўных кантактах і іш. З 1953 па 1959 гг. у «Рочніку Славістычным» ім рэгулярна амшчаліся Матарыялы да бібліяграфіі мовазнаўчых работ на беларусістыцы. Вадомы таксама яго даследаванні ў галіне польскай, рускай, балгарскай і стараславянскай моў. Усе работы Л. Асоўскага вылучаюцца цыкавай вясноўкай праблематыкай, даскладнасцю і абгрунтаванасцю.

Мне ўспамінаюцца сустрэчы з гэтым надзвычай цікавым і сардэчным чалавекам у час мей навуковай стажыроўкі ў ПНР. Даведаўшыся, што я родам з беларускага Палесся, прафесар Асоўскі адшукаў мяне і шарабіла расказаць пра Беларусь, людзей, сучаснае жыццё. І шім ільвым агенчытам свінціўся яго вочы, калі ён пачынаў успамінаць. Случынаў або свае бясковныя дыялекталагічныя андрыванні па Палессе. З вялікай сардэчнасцю гаварыў пра палесскія вёскі і кутары, праца праездзіў дарогі і пераправы, пра бары і дубовыя, пра калітаны, старое Палессе. Мне адзіляла тое, як даскладна ён усё памітае — быццам бы толькі ўчора вярнуўся з чарговай экспедыцыі на Піншчыну. Паўтараўлі тая сустрэча кожны раз, калі прафесар прыязджаў на навуковыя пасіджанні ў Варшаву. І кожны раз зыходзілася новая тема для гутаркі пра Беларусь, пра Палессе.

Вячаслаў ВЯРЭНІЧ.

МАЛАДЫЯ ГАЛАСЫ

Упершыню нам давялося пацікавацца з ансамблем народнай песні Рэспубліканскай школы на музыцы і выяўленчым мастацтвам на вечары беларускай народнай песні, які не так даўно быў наладжаны ў школе-інтэрнаце. Адраду выявілася ўнутранае адчуванне спыначым характару песні, арыганізацыя майстра выканання. Слухаючы дзяўчат, з прыемнасцю адначасна, наколькі стройна падбранае на тэмбру галасы і з добрым густам складзены рэпертуар.

У той вечар ансамбль выканаў больш як дзесяць песень, срод якіх былі — вядомыя «А ў гаспадары — пасярод двара», «А палачобная «А на моры, на сі-

неньцім...», купальскія «Ой, рана на Паана» і «Купалінка», дзіцячыя — «А ў полі вярба», «Павей, ветрык» і іншыя. На «біс» вучанцы праспявалі жартобныя песні «Як пагнала бабунька куранятак пасвіць» і «Саўка ды Грышка». Усе песні дзяўчаты спявалі на 4 галасы.

Арганізавала і кіруе ансамблем Ларыса Семановіч, вучанца 11 класа. Крэху хваляючыся, яна расказвала пра тое, як узялі гэты калектыў. «Я вельмі люблю народную песню, — гаварыла Ларыса. — Калі ўзнікла думка стварыць ансамбль, і я пачала адбіраць дзяўчат і складаль рэпертуар, то артыстывалася менавіта на народную менавіта Вадзіну дапамогу мне

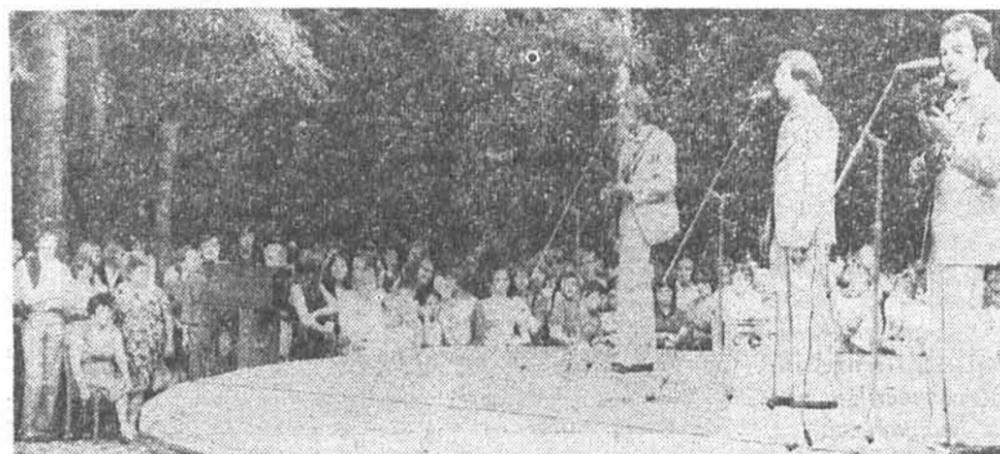
аказвае выкладчыца Галіна Рыгоравіца Штова».

Дзяўчаты ўжо некалькі разоў выступалі перад школьнікамі Мінска, прымазі ўдзел у злёце моладзі гарадоў-герояў, які праводзіўся ў мінулым годзе ў Ленінградзе.

Акрамя беларускіх народных песень, яны выконваюць творы старажытнай музыкі, харалы і ары Быха.

Хочацца верыць, што ансамбль і далей будзе творча расці, прыносіць аднаўленне аматарам народнай песні.

Н. МАРКАВА,
малодшы навуковы супрацоўнік Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР.

З вялікім поспехам праходзяць канцэрты вакальна-інструментальнага ансамбля Гомельскага дрэваапрацоўчага аб'яднання. У яго рэпертуары — беларускія народныя песні, творы сучасных кампазітараў. Летас самадзейныя артысты прымазі ўдзел у ўсеаюзычным тэлевізійным нонкурсе «Маладыя галасы».

што праводзіўся ў Данецку, і сталі яго лаўрэатамі.

На здымку — артысты-аматары вакальна-інструментальнага ансамбля выступаюць перад жыхарамі Гомеля.

Фота М. ХУДАЛЕЕВА.

«Літаратура і искусство» — орган Міністэрства культуры і правлення Саюза пісателёў БССР, Мінск.

«ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

Выходзіць па пятніцах на шаснаццаці старонках.

— Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня — выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Адрас рэдакцыі: 220600, ГСП, Мінск, вул. Захарова, 19

Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 33-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 33-25-25, адназначнага санратара — 33-44-04 аддзела грамадска-палітычнага жыцця і інфармацыі — 33-22-04, аддзела прозы і паэзіі — 33-24-62, аддзела крытыкі і бібліяграфіі — 33-24-62, аддзела тэатра, кіно і музыкі — 33-21-53, аддзела выяўленчага мастацтва, архітэктуры і вытворчай эстэтыкі — 33-24-62, аддзела культуры — 33-24-62, аддзела пісем і масвай работы — 33-22-04, выдавецтва — 22-51-62, бухгалтэры — 22-50-00.

Рукапісаў рэдакцыя не вяртае.

Галоўны рэдактар Хведар ЖЫЧКА.

Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Барыс БУР'ЯН, Анатоль ГРАЧАНІКАУ, Юрый ГРЫГОР'ЕУ, Канстанцін ГУБАРЭВІЧ, Ігар ДАБРАЛЮБАУ, Васіль ІВАШЫН, Віктар КАВАЛЕНКА, Аляксандр КАПУСЦІН (намеснік галоўнага рэдактара), Уладзімір НЯФЕД, Віктар ПРАТАСЕНЯ, Іраіда САНКОВА, Мікола ТКАЧОУ, Юлія ЧУРКО, Віктар ШЫМУК (адказны сакратар), Рыгор ШЫРМА.